

DE PROOSDIJKOERIER

juni 2003, jaargang 19 nummer 2

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN 1388-7165

Redactie:

Joop Frankenhuizen (eindredacteur)
Ton Hagen
Jan Rouwenhorst
Fred de Wit

Redactieadres:

J.A. Frankenhuizen, Trilgras 16,
3648JD Wilnis
Tel. 0297-282938
e-mail: jfrankenhuizen@hemet.nl

Bestuur:

J. Meulstee, voorzitter
Conincksmeer 5, 3645WG Vinkeveen
Tel. 0297-264494

H. Strubbe, secretaris

Kievitslaan 20, 3645KL Vinkeveen
Tel. 0297-262560

C. Westerdijk, penningmeester

Molenwiek 98, 3642 BT Mijdrecht
Tel. 0297-283339

A. Hagen, bibliotheek, documentatie en internet, Toermalijn 1, 3643AA Mijdrecht. Tel: 0297-287550

G.J. Meulstee, vice voorzitter, heemkunde
Bijleveld 71 3645XT Vinkeveen.
Tel. 0297-263582

Mr. A. G. van Solinge, archeologie
Zorggras 15, 3848 HT Wilnis.
Tel. 0297-289126

E. Swaab, public relations,
Dorpsstraat 6, 3641 EC Mijdrecht
Tel. 0297-287469

Ledenadministratie

L.M. Rimmelenkamp
Rozenobel 27, 3641 NJ Mijdrecht
Tel. 0297-286170

Postadres vereniging:

Postbus 65, 3648ZH Wilnis
Bankrekening nummer 3696 18505

Website: www.histver-pl.nl

E-mailadres: info@histver-pl.nl

Lidmaatschap:

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Contributie € 15,00 per jaar

Losse nummers € 4,50

Doelstelling:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van de Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin

Opplage: ca.900

Opmaak verzorgd door de eindredacteur.
Drukkerij: Drukkerij Avanti Wilnis

Uiterste inleverdatum copy

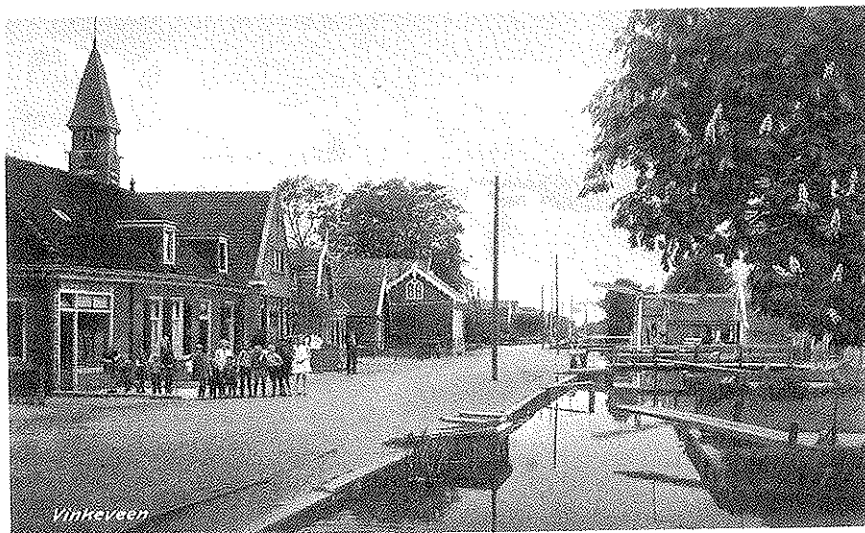
Maandag 4 augustus 2003

Bij de voorplaat

Boerderijen verdwijnen massaal. Door de schaalvergroting in de landbouw is de helft van het aantal historische boerderijen in de laatste vijftig jaren reeds verdwenen. Het is daarom logisch dat ook in ons blad aandacht wordt geschonken aan de boerderij en wel specifiek die in De Ronde Venen. De dorpen in ons gebied zijn van oorsprong allemaal agrarisch. Reeds na de ontginningen in de vroege middeleeuwen en vóór de verveningen en de droogmakingen was het gebied het domein van de boer. Het grootste deel van wat wij nu het platteland van onze gemeente noemen is nog steeds agrarisch maar ook hier is het aantal boerderijen sterk afgenomen. Niet alleen als bedrijf maar ook als typisch tot het landschap behorende gebouwen. Vooral in de bebouwde kommen zijn veel boerenwoningen afgebroken en vervangen door nieuwbouw van allerlei aard, soms passend maar veelal niet passend in het geheel van de kleinschalige landelijke bebouwing.

De bedrijfsvoering op de boerderijen was niet eenvoudig. Het lage veen leende zich niet voor zwaar rijdend verkeer, zodat alles via het water moest worden vervoerd, zoals mest, hooi, vee e.d. De aanvoer naar de boerderijen geschiedde via de wetering langs de enige weg (Achterbos/Herengweg). Om een goede doorgang te verzekeren waren alle bruggen naar de boerderijen en de andere woningen beweegbaar. De meeste waren draaibruggen van geringe breedte, de zo geheten "postjes". Men had geen brede bruggen nodig. Voor klein vervoer met de kruiwagen of te voet was een dergelijke toegang voldoende.

Een van de boerderijen, die als gebouw nog aanwezig is betreft Achterbos 46 in Vinkeveen. In dit pand is thans een tandartsenpraktijk van de heer Tempel gevestigd. Deze boerderij wordt, uitdrukkelijk met het "postje", vermeld in de monumenten-inventarisatie van de provincie Utrecht (De Ronde Venen, geschiedenis en architectuur, Saskia van Ginkel-Meester e.a., pag. 73 en 82) en als beeldbepalend voor dit deel van Achterbos bestempeld. Dit "postje" is overigens nog de enig overgebleven draaibare brug behorende bij een boerderij in de gemeente De Ronde Venen. Dit unieke voorbeeld van nog aanwezig belangrijk cultuurhistorisch bezit dient samen met de boerderij behouden te blijven.

Op deze uit de dertiger jaren van de vorige eeuw daterende prentbriefkaart zijn duidelijk de vele (afgedraaide) "postjes" te zien. De ophaalbrug geeft toegang tot de Baambrugse zuwe.

Van de (oud) voorzitter

In de algemene ledenvergadering van 22 april 2003 is tot voorzitter van onze vereniging gekozen de heer J. Meulstee. Dit betekent dat het voorzitterschap na ruim vier termijnen en bijna veertien jaar voor ondergetekende werd beëindigd. Met een zekere weemoed neem ik daarom afscheid van deze functie en van het bestuur.

In het voorjaar van 1989 werd mij door de heer Fred de Wit verzocht me beschikbaar te stellen voor het voorzitterschap. Ik kende de jonge vereniging zeer oppervlakkig en moest me verdiepen in de problematiek die er speelde. Door het geringe ledental (ca 60) waren er geen financiële mogelijkheden terwijl er dure ruimte werd gehuurd in het Prinsenhuis te Mijdrecht. In 1989 waren de in 1985 ontstane reserves opgesoupeerd. Er stonden mij drie zaken voor ogen n.l. het werven van nieuwe leden, het financieel gezond maken van de vereniging en het verbeteren van het verenigingsblad. In nauw overleg met de gemeente is het gelukt de vereniging een gezonde financiële basis te geven door middel van een jaarlijkse subsidie. Het werven van leden was een nog moeilijker zaak. Het verkrijgen van meer leden was en is ten nauwste verbonden met de kwalitatieve en kwantitatieve staat van het toen nog "De Proostkoerier" hetende verenigingsblad. Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad om te komen tot de huidige "Proosdijkoerier". Van een gekopieerd stapeltje met een nietje, via een gedrukt en gelijmd exemplaar hebben we thans een kwalitatief fraai blad met een kleurenomslag, dat ledenwervend werkt. De redactieleden en de auteurs, die zoveel uren belangeloos hebben opgeofferd, verdienen hiervoor alle lof. Ik denk hierbij vooral aan Fred de Wit, Hans Toll, Joop Frankenhuizen en Jan Rouwenhorst. Als gevolg van de verbetering van ons blad konden steeds meer leden worden ingeschreven. Na de groot opgezette ledenwerfactie van 2001 is het ledenaantal gestegen tot boven de 800.

Een aangelegenheid die ook aansprak was de bemoeienis met het museum "In de Veenen". Via onze vereniging is de huidige stichting ontstaan met Peter van Golen als initiator.

Ook werd de behoefte gevoeld om buiten het eigen blad ook historische geschriften in boekvorm uit te gaan geven en we hebben daartoe de "Stichting Proosdijer Publicaties" in het leven geroepen. Dit heeft geresulteerd in de boeken "Twee parochies verenigd in Driehuis" en "Vinkeveen en de Tweede Wereldoorlog". De auteur van het laatste boek Adriaan Turkenburg is helaas niet meer in ons midden.

De inzet van Nico van Beek voor de Stichting is voorbeeldig.

De vooruitgang in de vereniging is zeker niet alleen mijn verdienste maar die van alle bestuursleden die door de jaren heen met mij de vereniging hebben geleid. Het was mij een voorrecht om met deze mensen te hebben mogen samenwerken. Veel bestuursleden hebben er toe bijgedragen dat ik heb kunnen functioneren. Ik denk hierbij in de eerste plaats aan hen die ons zijn ontvallen en deze mensen wil ik met name noemen: als bestuursleden Max Cnossen, Leo Claassen, Joop van Kooten en Hein Röling en ook een aantal trouwe medewerkers Hendrik Boersma, Gerard van Zanten en Cor Samsom. Ik ben hen dankbaar voor al het werk dat zij hebben verzet en in zo'n goede sfeer.

Een ding heb ik betreurd dat in verhouding tot het aantal mannen slechts weinig vrouwen van het bestuur deel hebben uitgemaakt. Ook deze dames wil ik, wellicht ter aansporing om bestuurlijk werk te doen, bij name noemen: Marga Jacobs-de Ligter, Anja de Waard, Wilma Raadsveld-Pronk, Riet Pietersen-Mourits en Dinie van Tol-Burgers,

Ik kan niet alle voormalige en zittende bestuursleden bij naam bedanken maar een uitzondering wil ik gaarne maken voor de twee secretarissen, waarmede ik bijzonder goed heb samengewerkt n.l. Peter van Golen en Henk Strubbe. Ook wil ik de penningmeester Dinie van Tol bedanken voor het vele en steeds toenemende werk dat zij in haar functie heeft verricht. Hiervoor mijn oprechte dank. De leden dank ik van harte voor het gedurende zoveel jaren in mij gestelde vertrouwen en de grote hartelijkheid die ik mocht ondervinden. Ik spreek deze dank ook uit namens Riet Pietersen en Nico van Beek die gelijktijdig met mij het bestuur hebben verlaten.

Ik groet u allen en wens u al het goede toe!

Piet Grundmann

Inhoudsopgave

34	Bij de voorplaat
35	Van de (oud) voorzitter
36	Van de voorzitter
37	Van de secretaris
38	Posthistorie van De Ronde Venen
40	De aprilbeweging van 1853
46	Commotie over zandwinning en verving
50	Het notariaat van toen
52	Landverhuizers uit Mijdrecht
55	De Ronde Venen onder Schimmelpenninck
59	De vrijbank
60	Resultaten van de website
61	De 'zuidplas' zoals die had moeten worden
63	Oproep aan boerderijbezitters
63	Mededelingen
63	Nieuwe leden

Van de voorzitter

Even voorstellen.....

Al in de pauze van de jaarvergadering benaderde redacteur Fred de Wit mij voor een toelichtend verhaaltje.

Wie is die Jaap Meulstee, die vanaf nu als voorzitter zal optreden van onze historische vereniging? Inderdaad, een korte schets is toch wel het minste waar u recht op heeft.

Persoonlijke geschiedenis...

Welnu, ik ben in juli 1953 in Amsterdam geboren. In de Houtrijkstraat, dat is in de Spaarndammerbuurt, destijds een knusse arbeidersbuurt vlakbij het centrum van onze hoofdstad. In 1962 verhuisden we naar het huis van opa Schockman aan de Groenlandsekade in Vinkeveen. Mijn lagere school maakte ik af in Baambrugge. De rest van het onderwijs volgde ik weer in Amsterdam. Na de HBS begon ik met de studie Sociale Geografie aan de Vrije Universiteit. Uit die tijd stamt onder meer een scriptie over de gemeentelijke herindeling van de Ronde Venen. Mijn vrouw Joke ken ik inmiddels zo een 35 jaar. We zijn in 1975 getrouwd. Samen zijn we de trotse ouders van twee lieve dochters Miranda (23) en Mariska (20).

Vanaf 1974 ben ik leraar Aardrijkskunde en Geschiedenis. Eerste enkele maanden voor en na mijn diensttijd in Uithoorn en Maarssen, later vanaf 1976 in Laren. Aldaar werk ik nog steeds op College De Brink, een brede VMBO-school met bijna 1000 leerlingen. Naast een beperkte lesgevende taak bestaan mijn werkzaamheden vooral uit het begeleiden van leerlingen in hun studie- en beroepskeuze (schooldecaan dus) en het begeleiden van zij-instromers en leraren in opleiding (schoolopleider). Ook het pakketje PR, het schrijven van diverse publicaties van College De Brink (schoolgids, jaargidsje, ouderinfo's, weekinfo's, persberichten, website e.d.), geeft een leuke afwisseling in het werk.

Besturen.

Sinds 1970 maak ik deel uit van diverse besturen. Eerst 14 jaar in het bestuur van korfbalvereniging De Vinken, de laatste jaren daarvan als voorzitter. Daarna vanaf 1985 lid van het bestuur van de 11.500 leden tellende afdeling Midden Nederland, onderdeel van het KNKV, het Koninklijk Nederlands Korfbal Verbond. Hier deed ik vooral redactioneel werk, maar ook de PR en de laatste vijf

jaren was ik voorzitter. Sinds 1999 ben ik een nieuwe periode begonnen als verenigingsvoorzitter van De Vinken. Daarnaast maak ik als vertegenwoordiger van de sport deel uit van het bestuur van het Dorpshuis De Boei in Vinkeveen.

En nu dus de Historische Vereniging.

Wat maakt de geschiedenis interessant? Naast het beroepsmatig bestuderen van de vele historische gebeurtenissen ligt mijn belangstelling vooral in de geschiedenis van alledag. De contemporaine geschiedenis staat daarbij vooraan. Verklaren waarom mensen doen zoals ze doen. Lering trekken uit het verleden, misschien zelfs om eerder gemaakte fouten in de toekomst te voorkomen. Maar geschiedenis is vooral ook met genoeg terug kijken op eerder beleefde momenten. Opa Schockman was veenarbeider, hij werkte in de eerste helft van de vorige eeuw in de Vinkeveense polder. Heel leuk was vorig jaar september de reünie van (oud-)bewoners van de Groenlandsekade, Vinkenkade en Baambrugse Zuwe. "Weet je nog van....," "Kun je je nog herinneren, dat....". Terugblikken op wat geweest is geeft je de mogelijkheid om die leuke momenten van toen nog eens te beleven.

Dat is ook de kracht van onze vereniging en dus zeker ook van ons visitekaartje 'de Proostdijkoerier'. Overigens is ook de keurig verzorgde website van de historische vereniging een perfecte aanvulling op onze activiteiten.

Het bevredigt de nieuwsgierigheid, maar het brengt je ook weer op nieuwe ideeën. Bezoek de site regelmatig. Een aanradertje.

Knoop

De jaarvergadering op 22 april in verenigingsgebouw Irene liet het ook weer zien. Geschiedenis is van en voor iedereen. Ook een simpele knoop is geschiedenis. Tijdens de diapresentatie op de jaarvergadering werd dat extra duidelijk. Als slechts één knoop van het uniform van je overleden broer is overgebleven, dan vertegenwoordigt diezelfde knoop een kostbaar kleinood van onschatbare waarde. En waar de ene persoon een grote, oude lap ziet liggen, weet een ander dat het hier gaat om de parachute van de oorlogsvrijwilligers uit de Vickers Wellington. Beleving van de geschiedenis heeft onmiskenbaar zijn persoonlijke kanten. Een aardig citaat wil ik u in dit verband niet onthouden. Ooit legde ik een tweede klasgroep de vraag voor wat nu de meeste indruk gemaakt had uit het behandelde stukje geschiedenis. Eén van de leerlingen antwoordde: "De moord op de gebroeders de Wit maakte op mij de meeste indruk, omdat ik in één van mijn vorige levens één van die broers was." Een geweldig antwoord, hetgeen ook later nog tot veelvuldig filosoferen heeft geleid.

Hobby's

Naast het dagelijkse schoolwerk blijft nog voldoende tijd over. Mijn grootste passie is de korfbalsport, dat is inmiddels wel duidelijk. Zowel het actieve sporten (trainen en competitie spelen) in deze gemengde teamsport alsook het organisatorische werk geven ontzettend veel voldoening. Daarnaast is natuurlijk ook het doorlezen van diverse publicaties een prettige bezigheid. Psychologie, pedagogiek, marketing en PR, geschiedenis en landen en landstreken zijn de belangrijkste onderwerpen. Voor een leraar aardrijkskunde zijn ook atlanten een bron van vermaak. Het vergelijken van kaarten van nu met eerdere edities blijft erg leuk.

Schrijven is sinds het gemak van de tekstverwerker en het elektronisch verkeer alleen maar leuker en ook makkelijker geworden. Enkele duizenden pagina's voor 'Op het Vinkentouw', vijftien jaar redactiewerk voor het KNKV-afdelingsblad Middelpunt, persmedewerker voor College De Brink en voor de korfbalclub leveren de producten naast ons geschiedeniswerk 'De Vinkenroniek', een beschrijving van de inmiddels ruim veertigjarige geschiedenis van K.V. De Vinken in twee delen (uitgekomen in 1986 en 2001).

Hartelijk dank

Onze welgemeende dank gaat uit naar Piet Grundmann, die veertien jaar lang onze vereniging op uiterst capabele en enthousiaste wijze heeft geleid. Heel blij zijn we ook met zijn toezegging om actief te blijven voor de vereniging. Hetzelfde geldt de beide andere afscheid nemende bestuursleden, mevrouw Pietersen en de heer Nico van Beek. Dank daarvoor.

In de afgelopen maanden is het bestuur druk aan de slag geweest om vervanging op diverse posities te realiseren. Enkele mensen zijn benaderd, maar waren helaas niet beschikbaar.

Onze voorzitter was direct voorafgaand aan de laatste jaarvergadering nogal in zijn nopjes met de melding van de beschikbaarheid van een opvolger. Zodanig dat te zelfder avond de hamer werd over gedragen. Een inwerkperiode moet echter nog vorm krijgen. Aftasten, overdragen en uitproberen zijn dan de trefwoorden.

De komende maanden zullen we in het bestuur de taakverdeling opnieuw herschikken. We zullen voorzichtig aftasten wie welke pakketjes werk het beste kan oppakken of blijven doen. We hebben gelukkig een aantal enthousiaste vrijwilligers beschikbaar. Proostdijkoerier en website, archeologie, monumentenzorg en Veenmuseum, lezingen en presentaties blijven vooralsnog onze speerpunten.

Doe actief mee!

Heeft u ideeën? Schroom dan niet om deze kenbaar te maken. Heeft u vragen of wensen? Kom er gerust mee. Met ruim 800 leden is onze historische vereniging een dijk van een club. Zoveel interesse in onze rijke regionale historie kan alleen maar heel veel geschiedenisplezier op leveren. Daar bent u deelgenoot van! Ik wens alle leden van harte toe, dat zij nog vele jaren van onze rijke regionale, plaatselijke en persoonlijke geschiedenis kunnen genieten.

Jaap Meulstee

Van de secretaris

Jaarlijkse Algemene ledenvergadering.

Op 22 april jl. werd in het gebouw Irene te Mijdrecht de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de historische vereniging gehouden. De gebruikelijke agendapunten zoals de verslagen van secretaris en penningmeester leverde weinig of geen vragen of discussie op. De voorgestelde begroting werd met algemene stemmen goedgekeurd. De voorzitter stond nog even stil bij de werkzaamheden van de Stichting Proostdijer Publicaties en sprak de verwachting uit dat het geplande boek(je) over de verdwenen middenstand in de Ronde Venen nog dit jaar zal verschijnen.

Bestuursverkiezing

Het is goed om dit nummer van De Proostdijkoerier stil te staan bij de bestuursmutaties die tijdens deze ledenvergadering plaatsvonden. Statutair aftredend en niet herkiesbaar waren de heer P.C. Grundmann, voorzitter en mevrouw M.Th.Pietersen-Mourits, 2^e secretaris en organisatie activiteiten t.b.v. de leden, terwijl de heer N. van Beek, 2^e penningmeester en ledenadministrateur te kennen had gegeven tussentijds het bestuur te willen verlaten. Drie leden die al heel lang deel uitmaakten van het bestuur, nl. resp. 14 jaar, 9 jaar en 10 jaar.

De (oude) voorzitter neemt met een korte speech afscheid van mw. Pietersen en de heer Van Beek. Hij bedankt beiden voor hun werk verricht ten behoeve van de vereniging. Beiden hebben zich leren kennen als mensen die de werkzaamheden, die zij op zich

genomen hadden, met veel inbreng en grote nauwgezetheid hebben uitgevoerd. Gelukkig hebben zij toegezegd, dat zij voor de vereniging beschikbaar hopen te zijn als er een beroep op hun wordt gedaan

De heer Grundmann memoreert in zijn persoonlijk afscheidswoord tot de vergadering hoe het

14 jaar geleden bij zijn aantreden als voorzitter met de toen nog niet zo lang bestaande vereniging gesteld was. De vereniging is, dankzij de inspanningen van diverse mensen sinds die tijd gegroeid van 60 toen tot 800 leden nu. Ook het verenigingsorgaan, De Proosdijkoerier, is in die tijd uitgegroeid van een eenvoudig blad tot een periodiek van zeer goede kwaliteit, zowel wat betreft de artikelen als de vormgeving.

De 2° voorzitter, de heer Gerrit Meulstee, bedankt de voorzitter voor zijn grote betrokkenheid bij de vereniging en voor de enthousiaste wijze waarop hij de vereniging leiding heeft gegeven.

Als dank overhandigt hij namens de vereniging de heer Grundmann en ook mevrouw Pietersen en de heer Van Beek een cadeaubon.

Nieuwe bestuursleden

De heer Grundmann zegt blij te zijn dat hij een kandidaat-opvolger, in de persoon van de heer Jaap Meulstee uit Vinkeveen aan de ledenvergadering kan voordragen. Het was niet eenvoudig een opvolger te vinden. Enige mensen werden hiervoor aangezocht. Op zich had men de functie van voorzitter op zich willen nemen maar vooralsnog ontbrak hen de tijd daarvoor. Gelukkig heeft de vereniging in de persoon van de heer Jaap

Meulstee een enthousiaste kandidaat-voorzitter gevonden met veel bestuurlijke ervaring. De vergadering gaat akkoord met zijn benoeming tot voorzitter.

Bestuurlijke ervaring geldt ook voor de heer C. Westerdijk uit Mijdrecht die zich kandidaat stelde voor een bestuursfunctie en die door de ledenvergadering in het bestuur werd gekozen. Hij zal het penningmeesterschap van mevrouw B. van Tol-Burgers overnemen. Laatstgenoemde wil zich binnen het bestuur gaan bezighouden met genealogie. De heer L.M. Remmelenkamp uit Mijdrecht is bereid de financiële- en de ledenadministratie te voeren. Dit ontlast de penningmeester van veel werk. Hij zal geen deel uitmaken van het bestuur. Deze nieuwe constructie werd aan de vergadering voorgesteld en goedgekeurd. In de eerstkomende bestuursvergadering zal een definitieve functieverdeling worden vastgesteld.

Na de pauze hebben de heren H.G. van Soest en F.A. Groenendijk een uitgebreide diapresentatie gehouden over de berging in 2002 van de Vickers Wellington, het in 1943 bij Wilnis neergestorte Canadese vliegtuig, alsmede over de teraardebestelling van de stoffelijke resten van de destijds omgekomen bemanning. Ook werd aandacht geschonken aan de onthulling in 2003 in Wilnis van het monument, dat ter nagedachtenis voor deze bemanning is opgericht.

H.Strubbe, secr.

Posthistorie van De Ronde Venen (vervolg)

Door Piet Koster

In de vierde jaargang van "De Proostkoerier" uit mei 1989 begon onze toen waarnemend voorzitter Leo Claassen een aantal artikelen over de Posthistorie van De Ronde Venen. Daar hij zelf veel belangstelling en kennis had van de filatelie, wist hij met dit onderwerp toen veel reacties los te maken.

Hij toonde hierbij een briefkaart uit 1871 met langstempel van het hulppostkantoor uit Vinkeveen. Deze briefkaart was verzonden uit Vinkeveen, via het districtskantoor in Loenen, naar Amsterdam. Ook liet hij in een vervolgartikel twee afbeeldingen zien van de stempels met een ander lettertype van Vinkeveen en van Waverveen, die hij gevonden had in het Postmuseum in Den Haag. Volgens zijn onderzoek in de residentie moet er, naast het hulppostkantoor in Vinkeveen, ook in Waverveen een bijkantoor van de PTT zijn geweest, dat vanaf circa 1870 in gebruik was. Ondanks veel naspeuringen was het toen niet duidelijk waar dit hulpkantoor in Waverveen was gevestigd en of de in het Postmuseum gevonden stempel ook werkelijk in Waverveen was gebruikt.

Oudste stempel Vinkeveen

Na onderzoek bij verzamelaars zijn er toch nog enige afdrucken van deze stempels op poststukken gevonden. Zo is er een brief van Utrecht naar Waverveen uit 1866 met de stempels van Vinkeveen, Loenen (22 aug. 1866) en Utrecht (21 aug. 1866) alle in rode inkt. Het Vinkeveense stempel uit 1866 is hetzelfde als het stempel op de briefkaart uit 1871, die door Claassen met zwarte inkt werd gevonden. Hieruit mag men wel concluderen dat in 1866 Vinkeveen wel en men in Waverveen nog geen eigen stempel in gebruik had. Voorts is er een brief verzonden uit Utrecht op 5 juni 1879 waarop het aankomststempel van Vinkeveen staat zoals dat in het Postmuseum is gevonden.

Waverveen

VINKEVEEN

Brief 1866 met stempel Vinkeveen

Stempels van Waverveen

Het enige stempel van Waverveen op een poststuk is gevonden op een fraaie brief uit Breukelen van 3 mei 1881 met het langstempel en kleinrond van Breukelen, het kleinrond van Mijdrecht en het langstempel van Waverveen. Daar dit hetzelfde lettertype heeft als de door Claassen gevonden afdruk in Den Haag, mag men aannemen dat

WAVERVEEN

Brief 1881 met stempel Waverveen

Waverveen van 1871 een eigen kantoortje heeft gehad. Erg uniek was echter een gevonden betalingsbewijs uit 1883, waaruit bleek wie met deze functie in Waverveen was belast. Op 20 februari 1883 werd daar namelijk een bewijs afgestempeld om f 1,85 als postwissel te worden overgemaakt. Dit bewijs werd tevens afgetekend door briefgaarder G.Schipper te Waverveen.

Briefgaarder Schipper

Van Gijsbert Schipper weten we dat hij Hoofdonderwijzer was aan de Hervormde school te Waverveen en tussen 1856 en 1883 aldaar heeft gewoond. Deze school die na de droogmaking zijn functie omstreeks 1880 heeft verloren, stond waar nu het plein is voor de dorpskerk van Waverveen. De school en de onderwijzerswoning waren aaneen gebouwd. In deze woning heeft briefgaarder Schipper ongetwijfeld kantoor gehouden. Schipper die reeds in 1856 naar Waverveen kwam was naast onderwijzer, ook koster, voorlezer en voorzanger in de Hervormde Gemeente.

In 1863 komt hij in opspraak omdat de predikant van Waverveen ds Abraham Leonard van Woerden hem en ambachtsheer Oetgens van Wavereen beschuldigt van een hetze tegen zijn persoon. Deze ruzie wordt na bemiddeling van het Classicaal bestuur van de Hervormde kerk zoveel mogelijk gesust en Schipper kan zijn functies blijven uitoefenen. Tot zijn vertrek in 1883 was hij tevens notabel in Waverveen. In dat jaar wordt hij op 22 augustus 1883 opgevolgd als notabel in Waverveen door Karel Jarigsmas uit Texel die als hoofd van de openbare school aan de Hoofdweg werd aangesteld. Na 1883 (het vertrek van Schipper) zijn er geen poststempels van Waverveen meer gevonden.

(Naamstempel van het Hulpkantoor.)

WAVERVEEN

Door den houder van dit bewijs is op dit Hulpkantoor gestort eene som van f 1,85 om per postwissel te worden overgemaakt. den 20 februari 1883.

De Briefgaarder,

G. Schipper

Postwissel van briefgaarder G. Schipper

De aprilbeweging van 1853

Een religieuze oorlog tussen katholieken en protestanten

door Fred de Wit

Dit jaar is het 150 jaar geleden dat er voor het eerst sinds de Hervorming in ons land door de paus weer bisdommen werden ingesteld en bisschoppen benoemd. Dit gaf in april 1853 van protestantse zijde in het hele land, met uitzondering van de provincies Brabant en Limburg, aanleiding tot grote protesten. En omdat deze protesten in de maand april plaats vonden, kreeg deze gebeurtenis in de geschiedenis de naam van de "Aprilbeweging". In 1953 hebben de Nederlandse katholieken het 100-jarig bestaan van de kerkelijke hiërarchie, zoals dit genoemd werd, op grootse wijze gevierd. Dit jaar vinden er in Utrecht herdenkingen plaats en wordt er in de media aandacht aan besteed. Rumoer, zoals in 1853, zal er niet meer zijn. Voor ons dus een reden om eens na te gaan waaruit de tegenstellingen die er toen waren gevoed werden en waaruit deze bestonden.

De oorzaak van het verzet.

Het verzet van de protestanten tegen het opnieuw instellen van bisdommen vond zijn oorzaak in de angst dat de katholieken in ons land weer de macht zouden krijgen. Tijdens de reformatie in de 16^e eeuw zagen de katholieke overheden de protestanten immers als ketters, dus mensen die van het ware geloof waren afgefallen. Eeuwenlang was het voorgekomen dat afvalligen, door de Inquisitie, zoals de kerkelijke rechtbank heette, tot de meest gruwelijke straffen waren veroordeeld. De opkomst van het protestantisme viel in ons land samen met de strijd tegen Spanje en Philips de Tweede. Opstand en Reformatie gingen bij wijze van spreken hand in hand. Doordat de protestanten in het verzet tegen Philips de overhand kregen, en de katholieken zagen als vijanden van de nieuwe leer, werden zij als heulers met de vijand beschouwd. Het uitoefenen van het katholicisme werd daarom door de protestantse overheden verboden. Het verbod van de Staten van Holland in 1573 op de uitoefening van de katholieke religie in hun gebied had onmiddellijk gevolgen voor de toen Hollandse dorpen Wavereen, Waverveen, Botshol en Ruige Wilnis. De katholieken daar werden vanaf die tijd als tweederangs burgers beschouwd. Zij kwamen niet meer in aanmerking voor functies in het openbaar bestuur en ook uit allerlei andere ambachten werden ze geweerd. Enige jaren later, in augustus 1581, kondigden de Staten van Utrecht eveneens het besluit af dat de uitoefening van de rooms-katholieke godsdienst voortaan verboden was. Bij overtreding van dit besluit volgde voor de pastoor een boete van 25 realen. Van gelovigen die betrapt werden van het bijwonen van de mis werd de mantel in beslag genomen. Zo kwamen deze gelovigen dus van een "kouwe ker(k)mis" thuis. De schout, die oogluikend een mis toeliet, kon rekenen op dezelfde hoge boete als de pastoor. Dit besluit had nu ook

gevolgen voor de dorpen Vinkeveen, Mijdrecht en Wilnis.

De toestand in De Ronde Venen

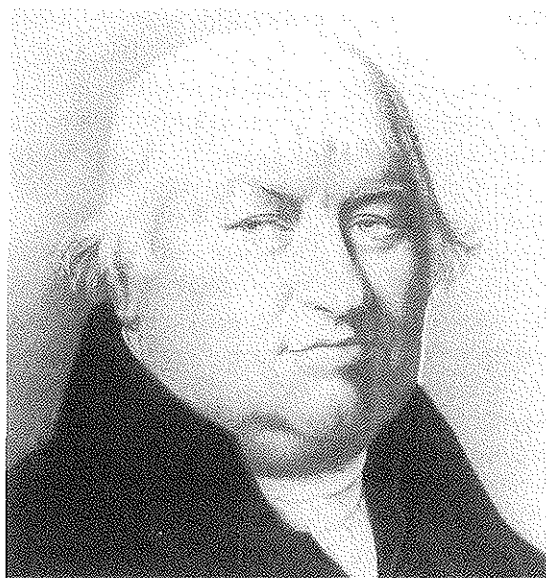
Vooropgesteld dient te worden dat de nieuwe leer hier in het begin weinig aanhangers vond en dat de meeste inwoners uitdrukkelijk katholiek wensten te blijven. In deze periode moet in Waverveen een pastoor Arnoldus Johannes actief zijn geweest maar waarschijnlijk heeft hij het dorp direct na het verbod van de Staten van Holland verlaten. In 1577 benoemde het kapittel van Oud Munster te Utrecht Mathias Arnoldi tot pastoor in Vinkeveen. Hoewel de kerkgebouwen de katholieken ontnomen waren, is het niet duidelijk wanneer dit precies in De Ronde Venen is gebeurd. In ieder geval waren in 1583 in het Vinkeveense kerkgebouw de altaren en beelden nog aanwezig en werd in 1593 het gebouw nog gerestaureerd evenals de kerk in Wilnis waarvan in 1584 nog een stuk muur, een pilaar en een deel van het dak moest worden vernieuwd. Dit blijkt uit een bewaard gebleven rekening. Het geringe aantal protestanten kan onmogelijk zelf deze dure restauraties hebben opgebracht. Op 13 augustus 1572 overviel een groep van 500 Geuzen onder de leiding van Adriaan van Duvenvoorde het dorp Mijdrecht. Waar zij vandaan gekomen zijn is niet bekend maar waarschijnlijk langs de sloot die de Angstel met de Heul verbindt. Sindsdien heet deze sloot de Geuzensloot. Het Proostenhuis werd platgebrand en het kerkgebouw is eveneens door de bende geplunderd. Het waren rumoerige tijden want in die periode werden de dorpen in De Ronde Venen om beurten zowel door de Geuzen als de Spaanse troepen geplunderd en gebrandschat. Uit een bewaard gebleven akte van grondruil tussen de proost van Sint Jan en de Mijdrechtse parochie uit 1589 blijkt echter dat pastoor Hensdriksz. toen nog in functie was. In 1593 is de in de akte genoemde

vergoeding echter ten goede gekomen aan de Mijdrechtse gereformeerde gemeente. Dus moet er toen geen vaste pastoor meer geweest zijn. Vanaf 1590 werden alle pastoors opgeroepen om in Utrecht voor een reformatorische en staatscommissie te verschijnen. Daarin werden ze beoordeeld of ze geschikt waren als predikant voor de nieuwe leer. Veel pastoors weigerden dit maar er waren ook pastoors die dit wel deden zodat deze parochies overgingen tot de reformatie. Dit gebeurde in Wilnis waar pastoor Wicher Jansz overging tot de nieuwe religie. Zowel van katholieke als protestantse overheden werden in deze periode onderzoeken ingesteld naar de toestand van de kerkgenootschappen in de Utrechtse regio. Van protestantse zijde gebeurde dit door de "Bedienaars des Goddelijken Woords en Ouderlingen der kercke van Utrecht in opdracht van de anti-katholieke Staten". Ook de katholieke kerk liet een onderzoek doen en het blijkt dat beide rapporten totaal van elkaar verschillen. Het katholieke rapport constateerde dat het protestantisme in De Ronde Venen nog weinig wortel had geschoten. Het protestantse rapport moest vaststellen dat het aantal gereformeerden gering was en dat dit te wijten was aan de geringe medewerking van de plaatselijke overheden, die van huis uit rooms waren. Zij gaven ook af op de Vinkeveense pastoor Arnoldi, die tijdelijk in het huis van de Mijdrechtse predikant woonde omdat zijn huis in Waverveen nog niet gereed was en zich toen in dronkenschap, tijdens de afwezigheid van zijn gastheer aan diens vrouw vergrepen had. Doordat in de loop van de volgende jaren de Staten van Utrecht feller tegen de katholieken optraden, kwamen deze steeds meer in de verdrukking. In het geheim kwamen zij in zogenaamde schuilkerken bij elkaar om hun geloof te belijden. Schout en schepenen wisten hier over het algemeen wel van maar tot een daadkrachtig optreden van hun kant kwam het niet. Dit tot grote ergernis van de synode in Utrecht en de Rondeveense dominees, die de Staten regelmatig vroegen om hier tegen op te treden. Ondanks dat was er ook een bepaalde vorm van samenwerking tussen de twee religies, hetgeen onder andere bleek uit het gezamenlijk ophalen van de haardas waarvan de opbrengsten tussen de katholieke en protestantse armen werd verdeeld. Na de reformatie hadden de katholieken in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen onderkomens gevonden waar zij in het geheim hun geloof konden belijden. In Vinkeveen in het Achterbos, in Mijdrecht in de directe omgeving van de huidige Rabobank en in Wilnis tegenover het voormalige kantoor van de firma Voorbij. Tot in de vorige eeuw werd deze weg nog Kerkepad genoemd. Tegen het einde van de 18^e eeuw waren de vervolgingen minder fel maar van een volledige acceptatie was echter geen sprake. Omdat de

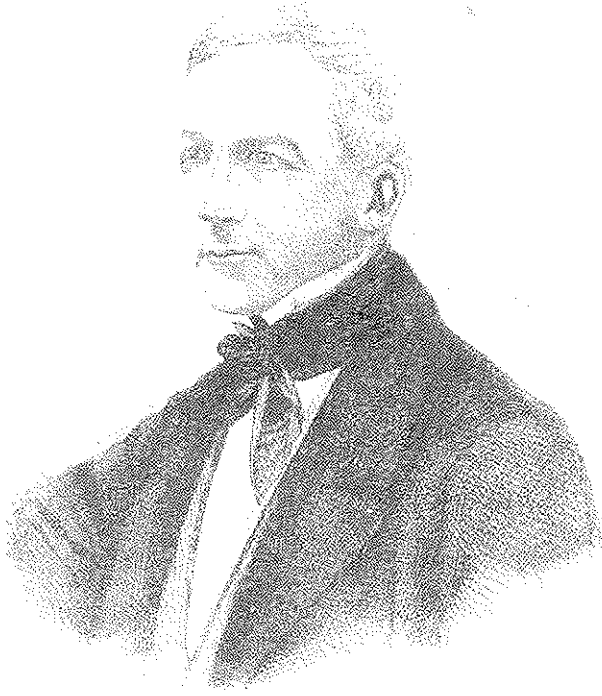
schuren waarin zij hun geloof beleden in Wilnis en Mijdrecht zeer bouwvallig waren geworden, besloten de katholieken in 1780 de stoute schoenen maar aan te trekken en de Staten van Utrecht toestemming te vragen voor de bouw van een kerkgebouw in de buurtschap Driehuis. Vergunning werd verleend en protest van de protestanten hiertegen bleef uit. Waarschijnlijk omdat men het in Mijdrecht te druk had met een ernstig geschil tussen dominee Duytsch en een ouderling en er in Wilnis op dat moment geen dominee was. Bovendien zou de kerk komen op een plek waar de protestanten zich niet aan de katholieke kerkgangers behoeften te ergeren en het gebouw geen aanstoot gaf omdat het vanaf de openbare weg niet direct zichtbaar was. Op 27 juni 1780 werd de eerste steen gelegd.

De Bataafse revolutie

De Bataafse revolutie maakte, althans op papier, een einde aan de bevoorrechte positie van de gereformeerde godsdienst in ons land. Vrijheid, gelijkheid en broederschap was de leuze die vanuit Frankrijk ook hier ingang vond. De katholieken konden voor het eerst in volle vrijheid hun geloof belijden en voor alle functies in aanmerking komen. Toch kwam hiervan in de praktijk niet veel terecht. De sociale uitsluiting bleef en binnen vrij korte tijd hadden de protestante bestuurders weer overal de overhand. Maar ook na de Franse overheersing was er van een volledige godsdienstvrijheid nog geen sprake. Bij de totstandkoming van het nieuwe

Jacob Verdam: Bestuurder in Mijdrecht en Wilnis tussen 1798 en 1851. Overleefde de Franse overheersing en bleef bestuurder. Religie: Lidmaat van de Nederlands Hervormde gemeente.

G. Groen van Pinksterer. Prominent lid Tweede Kamer

koninkrijk der Nederlanden in 1813, waarbij de oude Republiek en de Zuidelijke Nederlanden werden samengevoegd, was in België praktisch de gehele bevolking katholiek en in de Noordelijke Nederlanden 39 %. Het aantal protestanten bedroeg daar 55%. Bij de totstandkoming van het nieuwe koninkrijk was nu driekwart van de bevolking katholiek. Maar in de door Van Hoogendorp opgestelde grondwet stond dat de vorst de protestant diende te zijn. De Belgen en de katholieke noorderlingen protesteerden hiertegen waardoor dit artikel werd geschrapt. Na de afscheiding van België in 1840 heeft men nog geprobeerd dit artikel weer in de grondwet ingevoerd te krijgen, maar dit mislukte. Koning Willem I (1813-1840) was bovenal een manager met een grote geldingsdrang. Economisch heeft hij veel voor ons land betekend maar voor de wensen van de katholieken had hij totaal geen begrip. Hij wilde het koninkrijk besturen volgens een ondogmatisch, burgerlijk-moralistische protestantisme. Zo kon er met Rome geen overeenstemming worden bereikt over het instellen van bisdommen omdat de koning de benoeming van de bisschoppen aan zich zelf wenste te houden. In 1825 kwam er een Koninklijk Besluit waarbij alle kleinseminaries, die niet koninklijk waren goedgekeurd, moesten worden gesloten. De overheid wilde zich dus ook bemoeien met de opleiding van de priesters. Dit leidde tot groot verzet van de katholieke geestelijkheid in de Zuidelijke Nederlanden. In 1830 volgde de Belgische opstand en vanaf die tijd waren de katholieken in de

Noordelijke Nederlanden weer in de minderheid. Er waren zelfs protestanten in het noorden die graag hadden gezien dat de provincies Brabant en Limburg zich bij de opstand hadden aangesloten, zodat zij de katholieken landgenoten kwijt waren geweest. Het protestante lid van de Tweede Kamer, Guillaume Groen van Prinsterer (1801-1876), opperde zelfs de mogelijkheid om de katholieken van boven de Moerdijk te laten repatriëren. Het liefst zag hij ze naar Limburg overgebracht. Kortom er was van de zijde van de protestanten nog een groot wantrouwen tegen de katholieken.

De grondwet van Thorbecke in 1848 en de Aprilbeweging.

In 1848 braken er in de ons omringende Europese landen revoluties uit. Die gingen ons land voorbij omdat koning Willem II tijdig de bakens verzette. Het volk kreeg een nieuwe grondwet en meer inspraak in het bestuur van het land. De katholieken hadden weliswaar van 1795 tot 1848 hun godsdienst vrij kunnen uitoefenen maar de organisatie van hun kerk had zich niet kunnen ontwikkelen omdat het in de grondwet niet was toegestaan bisschoppen te benoemen en dus kon er geen kerkelijke hiërarchie opgebouwd worden naar de katholieke gewoonte. Onder de nieuwe grondwet van 1848 mocht dit nu wel. Verzet van de protestanten was er in 1848 nauwelijks maar toen in 1853 paus Pius IX (1792-1878) overging tot het benoemen van bisschoppen brak de hel los. Vooropgesteld moet worden vastgesteld dat de paus ook niet tactisch had geopereerd. Hij had hierover onvoldoende overleg gepleegd met de regering en de brief waarin hij de benoeming aankondigde, kon voor de protestanten beslist niet vleidend genoemd worden. Zo had hij onder andere gezegd: "Utrecht, de zetel van Sint Willibrord. Ik zal Europa laten zien dat de katholieken van Holland niet van gisteren zijn". In de brief sprak hij ook nog over de bevrijding van de katholieken, die in voorafgaande eeuwen erg geleden hadden onder "calviniae haeresis gladius ac furor" ("het zwaard en de razernij van de calvinistische ketterij") Dit alles en het feit dat de stad Utrecht door de Romeinse Curie tot zetel van de aartsbisschop werd gekozen, wekte de woede van de protestanten op. In Utrecht was immers door het sluiten van de Unie van Utrecht de Republiek gesticht. In deze stad lag immers het hart van de protestantse natie door de weliswaar van de katholieken overgenomen domkerk en de protestantse universiteit, waar talloze prominente protestanten waren afgestudeerd. Vanuit katholieke zijde werd gesteld dat het geenszins in de bedoeling lag om de protestanten te bruuskeren. In 1840 was er namelijk ook al sprake geweest van

Tijdens de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 1901 waren socialisten en liberalen bang voor een meerderheid van de Christelijke partijen. Vandaar dat dit affiche werd verspreid.

bisschopsbenoemingen en toen hadden de protestanten ook al protesten laten horen. Voor de hervorming was Utrecht toch ook een bisschopsstad geweest? Sint Willibrord was immers in 695 door de paus tot de eerste bisschop van Utrecht gewijd. En had hij niet de Lage Landen voor het Christendom gewonnen? We moeten ook denken aan bisschop Koenraad en Proost Anselmus die in 1085 een grondruil afspraken waarmee de ontginning van de De Ronde Venen een aanvang nam. Ook bij de katholieken zelf was niet iedereen gelukkig met de keuze voor Utrecht. Lag dit niet erg gevoelig bij de protestanten? Waren vroeger niet andere plaatsen genoemd waaronder Amsterdam? Er waren ook katholieke priesters die niet erg gelukkig waren met de bisschopsbenoemingen. Zouden zij niet te veel op de vingers worden gekeken? Prelaten in Rome moesten nu hun bevoegdheden aan de Nederlandse bisschoppen afstaan en dat zat hun ook niet lekker. Zij vertrouwden die eigenzinnige Nederlandse katholieken niet. Vandaar dat de Nederlandse kerkprovincie nog tot 1908 onder curatele van Rome heeft gestaan. Protestante conservatieven voorzagen in 1853 een duister tijdperk van priesterheerschappij, het opnieuw instellen van de inquisitie en een beknopping van al hun verworvenheden sinds de

Tachtigjarige oorlog. Vooral minister-president Thorbecke, een liberaal protestant, moest het ontgelden. "De heer Thorbecke door den paus gekroond", stond in een anoniem verschenen brochure. "Waakt tegen Rome's listen en lagen!" op een andere brochure. In de grote steden met een gemengde bevolking werden priesters bespot, katholieke werknemers ontslagen en winkeliers geboycot. Op de markt werden harlekijnspoppen met een mijter verkocht: "Een bisschop voor een cent! Hij kan ook hangen!" Dominees preekten vanaf de kansel dat de tijden van Alva en Granvelle zouden terugkeren als men zich niet tegen de benoeming van de bisschoppen zou verzetten. Behalve protesten ging men in boeken en tijdschriften ook verder op het verschil tussen protestanten en katholieken in. Een protestante hoogleraar schreef over de protestante eenvoud die verbonden was met een innerlijke kracht en beschaving. De aantrekkingskracht van het katholicisme bestond volgens hem uit de menselijke neiging zich te voegen naar het zondige en het zinnelijke. Een petitie, ondertekend, met 200.000 handtekeningen aan de reactionaire koning Willem III verergerde de situatie nog omdat hij duidelijk liet blijken het met de petitie eens te zijn. Het kabinet wees de petitie echter af vanwege de in de grondwet van 1848 vastgelegde scheiding van kerk en staat en vroeg de koning hiermede in te stemmen. De koning weigerde dit omdat hij deze grondwet, waarin de macht van de koning werd ingeperkt, verfoeide. Voor het kabinet Thorbecke bleef tenslotte niets anders over dan af te treden. Dit mede omdat het conservatieve kamerlid Van Doorn, neef van de in 1820 overleden Mijdrechtse burgemeester Van Doorn Van Noordscharwoude, en een felle anti-papist, het kabinet ter verantwoording riep over de wijze waarop de onderhandelingen met Rome waren gevoerd. Het daarop volgende kabinet Van Hall volgde de politiek om in het midden te blijven van alle richtingen. Mede omdat de protestanten zich wel uitten in een emotionele uitbarsting maar niet in een constructieve politiek om het grondwetsartikel ongedaan te maken. Het was overigens niet de enige keer dat een kabinet viel over de verhouding met Rome. Tijdens de begrotingsbehandeling in 1925 diende de SGP een motie in om de Nederlandse ambassade bij het Vaticaan op te heffen "omdat deze ambassade een krenking was van het calvinistische karakter van het Nederlandse volk". De motie kreeg een meerderheid hetgeen leidde tot een langdurige verwijdering tussen de confessionele partijen. Pas in de Tweede Wereldoorlog werden de betrekkingen met het Vaticaan weer hersteld, alhoewel koningin Wilhelmina aanvankelijk hardnekkig weigerde haar handtekening onder dit kabinetsbesluit te zetten.

De aprilbeweging in De Ronde Venen

Hoe reageerden de hervormden in De Ronde Venen? De hervormden in Waverveen reageerden op 11 april 1853 in twee adressen. Een aan de Koning en een andere aan de Tweede Kamer. Op 10 augustus reageerden zij opnieuw in een schrijven aan de Tweede Kamer waarin zij hun ongerustheid uitspraken over de ontwikkelingen ten opzichte van de kerkgenootschappen in de laatste maanden, welke voor de toekomst van het land van onberekenbare invloed zal zijn. Zij schrijven verder: "De Koning heeft op onderscheiden wijzen getoond met zijne onderdanen, in de tot zijn troon gebragte wenschen te deelen. Ook de voorgedragen wet tot regeling van het toezigt op de Kerkgenootschappen is daarvoor een bewijs. Adressanten hebben er behoefte aan door zich ook tot uwe vergadering te wenden bij vernieuwing te toonen, dat het de regering aan geen steun ontbreken zal, daar zij voortgaat de belangen van Nederland tegenover het streven eener ultramontaansche factie te behartigen". Met deze laatste zin bedoelen zij de aanhangers van de paus van Rome. Tot slot schrijven zij te bidden voor de leden van de kamer om kracht en wijsheid. Aan de koning werd een soortgelijke brief gezonden maar hier werd eveneens vastgesteld dat het katholieke genootschap: Tot voortplanting des geloofs" er op uit was de protestanten aan banden te leggen. De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk reageerde weer op een ander wijze. In een brief aan de kerkeraad van Waverveen werd deze opgewekt om de "zegeningen der Hervorming voortaan elk jaar den 31sten October in gedachtenis te houden"

In Mijdrecht was op 24 oktober 1852 juist dr. L.W.E. Rauwenhoff tot nieuwe predikant bevestigd. Dit gebeurde door de toenmalige bekende kerkhistoricus professor W. Moll, hoogleraar te Amsterdam. Hij was een goede bekende van Rauwenhoff en dus zal er ook een bepaalde saamhorigheid van geest tussen hen hebben bestaan. De instelling van de rooms-katholieke hiërarchie zal dus door de kerkhistoricus Blom niet op emotionele maar op historische gronden zijn beoordeeld. Rauwenhoff was een geordende geest. Vandaar dat hij de beroering, die ook in Mijdrecht ontstond in goede banen wist te leiden en dat de Mijdrechtse kerkeraad geen anti-roomse houding aannam. Tijdens de kerkvergadering op woensdag 13 april werd gesproken over de ongerustheid die was ontstaan door het oprichten van de rooms-katholieke bisdommen. Welke houding moest de hervormde gemeente van Mijdrecht aannemen? Door dominee Rauwenhoff werd een concept adres opgesteld dat aan de koning en de Tweede Kamer werd toegezonden. In het adres werd vermeld dat het beslist niet de bedoeling was om de rechten van de

Ds. L.W.E. Rauwenhoff. Van 1852 tot 1856 predikant van de NH gemeente te Mijdrecht

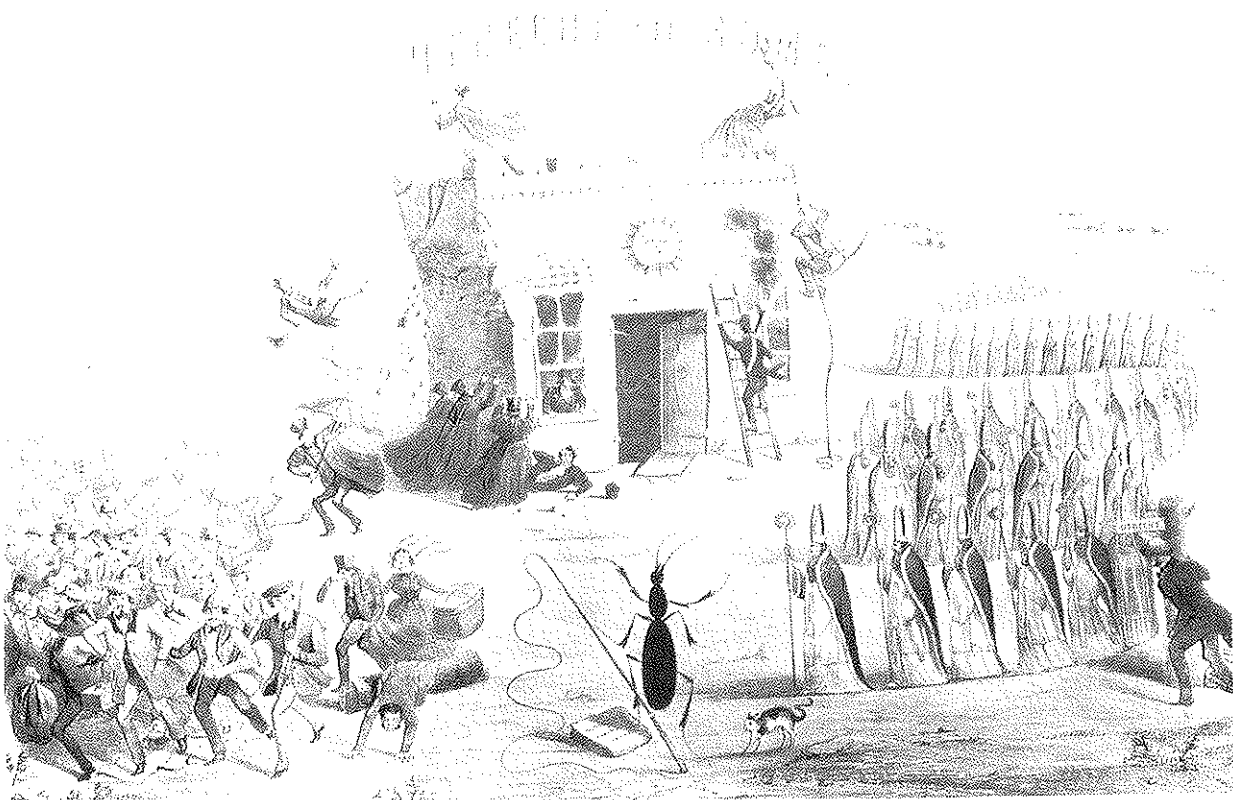
katholieke kerk te betwisten. Men drong alleen aan op het handhaven van de rechten van de protestantse kerk en op het weren van maatregelen die deze rechten zouden kunnen inperken. Alle aanwezige kerkenraadsleden konden zich met dit adres verenigen. Zondag 17 april werden na afloop van de ochtenddienst de aanwezige mannen van het concept op de hoogte gesteld en gevraagd of zij het wilden ondertekenen. De vrouwen hadden toen in kerkaangelegenheden nog geen stemrecht. 80 Lidmaten gaven hieraan gehoor. In 1855 werd Rauwenhoff predikant in Dordrecht en vervolgens hoogleraar in de theologie in Leiden en was hij dikwijls adviseur van de generale synode. Op 22 april 1853 stuurde De Algemeene Synodale Commissie der Nederlandsche Hervormde Kerk een herderlijke brief aan de Christelijke Hervormde Gemeenten in Nederland. In deze uitvoerige brief, die maar liefst uit zes bladzijden bestond werd uitvoerig ingegaan op de instelling van de bisschoppelijke hiërarchie. Opvallend in deze brief is de vrij milde toon die de Algemeene Synodale Commissie in deze brief gebruikt. Men staat open voor de fouten die de protestanten in het verleden tegenover de katholieken hebben gemaakt. Zij vraagt de regering om de rechten van de protestantse kerk niet te beknotten maar wijst er ook op dat de kerkleden zich meer in de geloofswaarheden dienen te verdiepen om tegen de roomsen weerstand te kunnen bieden. Ongetwijfeld is deze herderlijke brief ook aan de kerkenraden van Vinkeveen en Wilnis toegestuurd. In Vinkeveen was er in die periode juist een predikantenvacature waardoor er

waarschijnlijk geen actie is gevoerd. Ook in het Wilnise archief van de Hervormde Gemeente is hierover niets te vinden. In de loop van de volgende jaren werd de verhouding tussen de beide geloofsrichtingen beter. In de schoolstrijd trokken zij zelfs gezamenlijk op wat weer aanleiding gaf tot protesten van niet - kerkelijken. De tegenstellingen zijn echter nooit helemaal verdwenen. Velen onder ons zullen zich nog de vechtpartijtjes herinneren wanneer de protestantse en de katholieke scholen uitgingen. En soms gunde men de eigen geloofsgenoot liever de klandizie dan de andere. Na 150 jaar is er veel veranderd. Katholieken en protestanten trekken nu samen op in het CDA. Prinsen uit het Huis van Oranje trouwen met katholieke meisjes. Rellen zoals bij het katholiek worden van prinses Irene blijven achterwege. In de oecumene werken de kerken samen alhoewel op godsdienstig terrein verschillen blijven bestaan, zoals bleek bij het huwelijk van prins Maurits en prinses Marilene. Men protesteerde toen tegen het communiceren van de prinsessen Juliana en Margriet. Deze protesten kwamen echter van beide zijden. Toch zijn er nog wel eens uitschieters zoals in het N.R.C. Handelsblad van 17-maart 2003 te lezen viel. Het blad vermeldt dat in IJsselmuiden er een aantal leden van de Vrij Hervormde Gemeente zijn die de Euro boycotten. Dit omdat ze deze munt als een katholiek complot beschouwen. Tijdens de collecten in de kerk worden daarom alleen maar

speciaal daarvoor bewaarde guldens geofferd. Het eurosymbool met de twaalf sterren op de kentekenplaten van de auto's wordt afgeplakt. De sterrenkrans is volgens de lidmaten namelijk een eerbetoon aan de katholieke kerk, want in het boek Openbaring Johannes 12 wordt immers gesproken over de maagd Maria met een krans met 12 sterren rond haar hoofd. Terugkijkend over de tegenstellingen tussen protestanten en katholieken moeten wij echter in de Nederlandse verhoudingen vaststellen dat deze niet altijd even prettig zijn geweest maar dat ons gelukkig Noord-Ierse toestanden gespaard zijn gebleven.

Geraadpleegde Bronnen:

- Archieven van de gemeenten Waverveen, Vinkeveen, Wilnis en Mijdrecht
- Parlement & Politiek - Inhoud: Aprilbeweging.
- Literatuur:
- Jurjen Vis en Wim Jansc. Staf en Storm. Hilversum 2002
- Piet Koster. De Kerk te Vinkeveen. Vinkeveen 1982
- Dr. J. Haitsma Hervormd Mijdrecht. Mijdrecht 1982
- Drs. P.J.J.M van Wees. Twee parochies verenigd in Driehuis. De Ronde Venen 2000.
- Drs. A. Bloed, dr. L. J. Mur en H.W. van Soest. Van Wildernis tot Ronde Venen. Wilnis 1985
- Drs. A. Bloed. Waverveen door de eeuwen heen. Waverveen 1987
- Drs. E. A. G. van den Bent en drs. C.M.P.F. van den Broek. Mijdrecht meer dan veen alleen. Mijdrecht 1985
- Dr. E. H. Kossmann De Lage landen 1780-1940.
- Remieg Aerts e.a. Land van kleine gebaren. Nijmegen 1999.

Spotprent verschenen tijdens de Aprilbeweging. Prelaten met mijters zijn op weg protestanten op de vlucht te jagen. De tor in het midden stelt minister president Thorbecke voor die de vrede tussen de protestanten en katholieken tracht te handhaven

Commotie over zandwinning en vervening (2)

door Jan Rouwenhorst

Vanaf eind jaren '60 leidt zowel de ontzanding als de verdergaande vervening in de Vinkeveense plassen tot grote ergernis. Daarover is geschreven in het september nummer van 'de Proosdijkoerier' 2002.

Vertragingstactiek

Uit de nieuwjaarstoespraak die burgemeester drs. Th.A.M. Elsen houdt tijdens de eerste raadsvergadering van 1971 valt op te maken dat de communicatie tussen Vinkeveen en Amsterdam volledig is vastgelopen. Het geschil over de winning van het diepe zand zit Amsterdam klaarblijkelijk erg hoog. In de pers wordt gesuggereerd dat Amsterdam de totstandkoming van een gemeenschappelijke regeling voor de vorming van het recreatieschap Vinkeveense plassen uit rancune traineert. Daarbij baseert men zich op de mededeling van burgemeester Elsen die in de media bekend maakt dat allerlei pogingen tot schriftelijk en telefonisch contact met het Amsterdamse bestuur niet slagen. De Amsterdamse wethouder A.A. Verhey - prominent lid van de Communistische Partij Nederland - zou hem zelfs gezegd hebben dat b en w van de hoofdstad ontstemd is over de opstelling van Vinkeveen en dat daarom besloten is de vorming van het recreatieschap te laten rusten. Dit bevalt het Vinkeveense gemeentebestuur geenszins en daarom besluit men de Amsterdamse gemeenteraad op de hoogte te stellen van de impasse. Dit gebeurt per brief op 17 mei 1971 en het Vinkeveense gemeentebestuur laat de collega's in Amsterdam weten "dat er bij ons een uitgesproken onbehagen is gegroeid over het zwijgen van Amsterdam." (1)

Volgens burgemeester Elsen worden vooral inwoners van Amsterdam gedupeerd door de vertraging, omdat die groep driekwart van de recreanten uitmaakt. Gedeputeerde Staten van Utrecht vinden dat de vertragingstactiek van het Amsterdamse college leidt tot onaanvaardbare consequenties en dringen per brief aan op grote spoed bij de besluitvorming over deelname aan het plassenschap. Het is met name D66 statenlid drs.

A.A. Manten - toen nog niet gepromoveerd - die binnen het provinciebestuur het belang van een plassenschap bepleit. Hij wil meer openheid en een duidelijker standpuntbepaling van Gedeputeerde Staten. (2) Want inmiddels is uit de openbare behandeling van de problematiek duidelijk geworden dat de Utrechtse Gedeputeerden vooral begrip toonden voor de belangen van Amsterdam. Het gemeentebestuur van Vinkeveen voelt zich benadeeld, want in afwachting van de formele oprichting van het recreatieschap staat de provincie niet toe dat er een bestemmingsplan voor de plassen wordt vastgesteld. Volgens burgemeester Elsen heeft een en ander tot gevolg dat er geen vergunningen kunnen worden afgegeven voor het ontplooiën van nieuwe, legale recreatie-activiteiten. Het illegaal kamperen op de percelen die in particulier bezit zijn, zou toenemen en veel legakkers verworden tot kale eilandjes met daarop bouwwerken en hekjes er omheen. Kortom, het gebied dreigt te verloederen tot een groot volkstuintencomplex.

Ontgrondingenwet

Elsen heeft er begrip voor dat de eigenaren van de legakkers geld willen verdienen, maar door het uitblijven van regelgeving wordt het er volgens hem niet mooier op. (3)

Bovendien is er sprake van dat er enkele honderden woonschepen illegaal in de plassen liggen. Volgens de gemeente is het niet mogelijk om daartegen op te treden, omdat niet te achterhalen is welke schepen vóór en welke na 7 mei 1971 het plassengebied zijn binnengekomen. Want op die datum is de nieuwe provinciale woonschepenverordening van kracht geworden. Volledige legalisering van de woonboten ziet het gemeentebestuur niet als optie, maar anderzijds zou het uitoefenen van politiedwang op

grond van de provinciale verordening een te ingrijpende maatregel zijn. Ook hier zou dus een taak liggen voor het op te richten plessenschap.

In februari 1972 zegt burgemeester Elsen in zijn nieuwjaarsrede dat de ontgronding van de Vinkeveense plassen volledig uit de hand gelopen is. Zijn uitspraak is niet ingegeven door een gevoel van moedeloosheid, want een dag voor de raadsvergadering is de afgraving van de veeneilandjes stilgelegd in opdracht van Gedeputeerde Staten van Utrecht. Dit is gebeurd op grond van een nieuwe ontgrondingswet. Zo komt aan het onbeperkt en ongeordend veenbaggeren een eind. Elsen hoopt dat een soortgelijke beslissing ook zal gelden voor de ontzandingssector, omdat ook daardoor de natuur wordt aangetast.

Inmiddels is dan per 1 januari op bescheiden wijze het plessenschap van start gegaan, waarin zowel de provincies Utrecht en Noord-Holland participeren, alsook de gemeenten Amsterdam, Abcoude en Vinkeveen. De nieuwe organisatie moet op bestuurlijk niveau uitwerking geven aan het ontwikkelen van recreatieve mogelijkheden en het behoud van de natuur. Er is echter direct twijfel of die ambitie wel kan worden waargemaakt, omdat op voorstel van Noord-Holland de financiële bijdrage voor elk van de vijf deelnemers gekoppeld wordt aan een maximum van 100.000 gulden per jaar.

In ieder geval vindt Elsen dat bedrag veel te gering om alle achterstallige, laat staan noodzakelijke, taken te kunnen laten uitvoeren. (4)

De voortdurende deining over de Vinkeveense plassen en de steeds terugkerende verhalen over de vermeende verslechtering van het biologisch milieu zijn voor de directie van de NV Baggermaatschappij Bos en Kalis in maart 1972 aanleiding voor een media-offensief. (5)

De ontgrondingswet biedt in de praktijk geen soelaas, want het veenbaggeren gaat ongehinderd door. Medio 1972 verwerpt de Kroon de beide beroepen, die o.a. door de gemeente Vinkeveen zijn ingesteld tegen de besluiten van het Utrechtse provinciebestuur, op grond waarvan Amsterdam zand mag zuigen in de Vinkeveense plassen.

In januari 1972 schrijft de Volkskrant dat - volgens omwonenden van de zuidplas - het bedrijf Bos en Kalis al enkele weken "dag en nacht in de weer (is) om de eilandjes in de plas weg te graven." De oud-burgemeester van Vinkeveen, A.C. Blom, ziet in zijn functie als voorzitter van het waterschap 'De Vinkeveense en Proosdijer Polders', geen enkel probleem als het gaat om de ontzanding. De verslaggever wekt de suggestie dat Blom niet onder de indruk is van de zorg voor het milieu die biologen en waterdeskundigen naar voren brengen. Blom wordt geciteerd met: "Ik heb vernomen dat na de

ontzanding van de noordplas de resultaten voor het milieu heus wel meevallen. Er zwemmen nog vissen." Volgens Blom is er niets bijzonders aan de hand, want hij beschouwt de activiteiten van Bos & Kalis als ontveningsactiviteiten. En dat zou heel iets anders zijn dan ontzanding en ontgronding. Kortom, niet de nieuwe wet is van toepassing, maar het oude waterschapsreglement uit 1887 en dat biedt nog rechtsgrond tot 1977, omdat de looptijd destijds op een periode van 90 jaar is gesteld. Dat geldt niet alleen voor de baggermaatschappij, maar ook voor ongeveer tien verveners en grondeigenaars uit Vinkeveen zelf. Burgemeester Elsen is overigens een andere mening toegedaan. Hij vindt dat het oude reglement en het baggeren net zo veel met elkaar te maken hebben als de Britse koningin Victoria uit de 19^e eeuw met de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming.

De oud-burgemeester Blom wekt in het aangehaalde artikel niet de indruk dat zijn waterschap zal optreden tegen baggeractiviteiten, ook al staat het oude reglement verveningsactiviteiten alleen toe in de periode van 1 maart tot 15 augustus. Overtreding van deze bepaling kan bestraft worden met een boete van hoogstens 75 gulden of twaalf dagen hechtenis.

De Volkskrant signaleert nog fijntjes dat een van de wethouders van Vinkeveen - het gaat om mevrouw M.W. de Rijk-Röling van de KVP - de echtgenote is van de eigenaar van een deel van de Vinkeveense plassen. Hoe het ook zij, de werkzaamheden in de plassen roepen steeds meer weerstand op.

In diverse perspublicaties wordt aangegeven dat het eilandenrijk in de Vinkeveense plassen ten prooi valt aan de ontgronding. De provincie zou ten onrechte de verveningsconcessie uit 1887 hanteren. Er zou sprake zijn van struisvogelpolitiek. De diverse overheden lijken te dralen en te berusten in een gedoogbeleid. Staat de overheid inderdaad machteloos, of schrikt ze terug voor de gevolgen van een beleidsombuiging? Het bestuur wekt de indruk geen instrumenten in handen te hebben om op te treden, omdat daarvoor zou geen rechtsgrond zijn. Er zou een taak kunnen liggen voor het per 1 januari 1972 opgerichte plessenschap, maar dat beschikt niet over de financiële middelen om tot aankoop over te gaan van de bedreigde legakkers, die particulier eigendom zijn.

Het bedrijf Bos & Kalis is niet bereid om op eigen initiatief te stoppen met het zandzuigen, als Gedeputeerde Staten van Utrecht het bedrijf benaderen "met het verzoek om de aanvraag voor een (nieuwe) ontzandingsconcessie eigener beweging in te trekken." Die zandzuigerij moet gaan plaatsvinden in de zuidplas.

Inmiddels geven steeds meer verontruste burgers duidelijker en feller uiting aan hun gevoelens van ongenoegen. Meer dan 1500 Vinkeveners tekenen

bij GS bezwaar aan tegen de nieuwe aanvraag tot ontgronding. Als argumenten voeren ze o.a. aan dat de ondiepe plas juist zo geschikt is voor recreatie, dat het landschap wordt verstoord en dat een toenemende golfslag zowel de oevers zal aantasten als de veiligheid van de watersporters bedreigt. Vertegenwoordigers van een actiecomité van omwonenden willen zelfs overleg met de regering en overwegen een kort geding tegen de ontzanding aan te spannen. (6)

De sfeer die de perspublicaties oproepen, is duidelijk. "Met bijtend geweld vreten driftige motorzagen zich een weg door de begroeiing, daarna maken de grijpgrage klauwen van draglines snel een eind aan het bestaan van een eiland: een onvervangbaar stukje Vinkeveen wordt als een zwarte, vormeloze hoop teelaarde in een vrachtwagen geplopt en weggevoerd, veel gaat naar België. De provincie noemt het (nog altijd) vervening. Het is ontgronding." Het zou gaan om een afschrikwekkende bedreiging voor een buitengewoon mooi natuurgebied. En eenzelfde lot zou de zuidplas, begrensd door de provinciale weg N201, de Groenlandse Kade en de Baambrugse Zuwe, wachten. En dat alles uit winstbejag. De directie van Bos & Kalis voelt zich door de aanhoudende stroom van negatieve publiciteit genoodzaakt om in diverse regionale weekbladen een paginagrote 'ingezonden mededeling' te

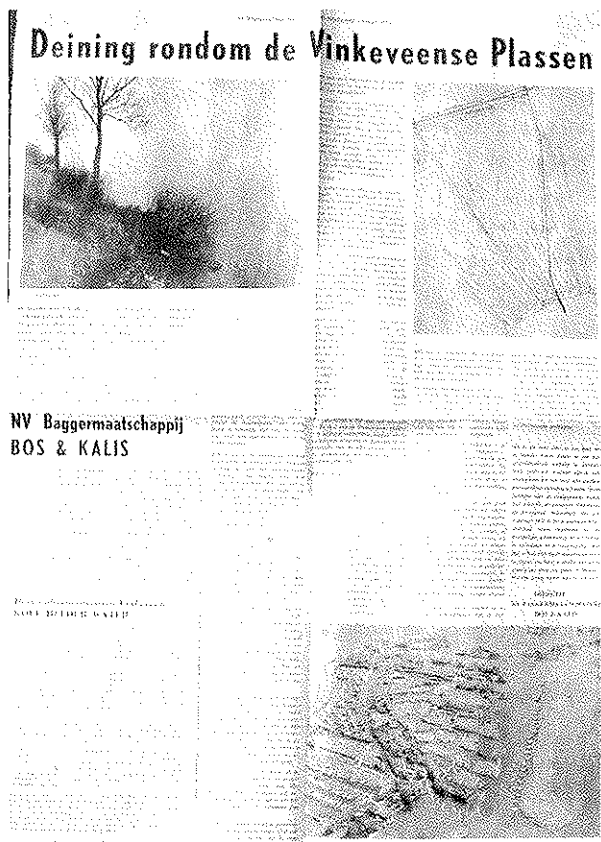
plaatsen, "die slechts ten doel heeft de bij deze kwestie betrokken partijen een zo juist mogelijk inzicht te geven in een vraagstuk dat ook ons ter harte gaat." De directie van de baggermaatschappij laat in het artikel bovendien weten dat ze het opperen van bezwaren normaal en begrijpelijk vindt en ze wil via de weg van de redelijkheid tot een vergelijk te komen.

Over de aanleiding tot de opvallende actie laat de directie geen misverstand bestaan. "Wie beticht wordt van kwade handelingen, heeft het recht, zo dachten wij, zich hiertegen te verweren."

Er is dan inmiddels 30 miljoen kubieke meter zand uit de noordplas gehaald.

De baggerdirectie stelt dat de problematiek van de afkalving al bestond, voordat men ging zuigen en dat de oorzaak daarvan ligt in de al veel langer bestaande verveningsactiviteiten. Juist door het opspuiten van twaalf eilanden - met een totale oppervlakte van 30 hectare en een oeverlengte van 30 kilometer - is het risico van landafslag verminderd en een positieve bijdrage is geleverd aan de recreatieve functie van de noordplas. Dat vereiste weliswaar een investering van vijf miljoen gulden, maar zo heeft Bos & Kalis voldaan aan de eisen zoals de provincie die heeft beschreven in het streekplan. Men erkent dat er door de grotere diepte wat meer golfslag is ontstaan, maar "tegenover dit nadeel staat het positieve feit dat er voor zeilers een waterplas is ontstaan, die voor de plaatselijke watersportvereniging alle gelegenheid biedt er verscheidene malen in het seizoen wedstrijden te organiseren." Ook laat de directie weten dat door een deskundigencommissie - samengesteld door de gemeenten Vinkeveen, Amsterdam en de provincie Utrecht - objectief is vastgesteld dat angst voor een slechtere waterkwaliteit ongegrond blijkt. Er is dus geen enkele aanleiding tot verontrusting. Kortom, alle redenen om ook in de zuidplas over te gaan tot ontzanding. Bos & Kalis wil daar (slechts) een half miljoen kubieke meter zand wegzuigen. "De reden van deze bescheidenheid is dat ons bedrijf eerst de voorwaarden wilde peilen die door Gedeputeerde Staten van Utrecht zouden worden gesteld. Het bedrijf typeert het aantal ingediende bezwaarschiften als een "wat onthutsend resultaat" na de gunstige ervaringen die in de noordplas zijn opgedaan. Volgens de baggermaatschappij kan het in de zuidplas allemaal zelfs beter worden dan in de noordplas "om de eenvoudige reden dat onvolkomenheden die daar nog zijn aan te wijzen, hier vermeden kunnen worden."

Het idee om zand uit het IJsselmeer of de Noordzee te halen, wijst Bos & Kalis af. Niet om transporttechnische redenen, maar uit kostenoverwegingen. "Dit kost zoveel geld dat wanneer wij dit zand over een te grote afstand zouden moeten aandragen de projecten dusdanig

kostbaar zouden worden dat huren en wegebelaasting nog sterker verhoogd zouden moeten worden”, aldus de directie.

Volgens Bos & Kalis verkeert de provincie Utrecht “in de gelukkige omstandigheid dat zij vlak naast de deur een aanzienlijke zandreserve bezit die om economische redenen gebruikt kan worden. Dit zand van uitstekende kwaliteit is dringend nodig voor de wegebouw (...)”

“Dit is onze visie op een zaak die de laatste weken helaas in een wat geruchtmakend stadium is geraakt. Toch moet het mogelijk zijn in alle redelijkheid tot een voor alle partijen aanvaardbare oplossing te komen. Het zijn er heel wat, maar desondanks moet er ergens een tafel te vinden zijn groot genoeg om allen een plaats te bieden. Wij zijn graag bereid aan te schuiven.” (7)

In november 1971 wordt het college van Vinkeveen geïnformeerd dat Amsterdam heeft besloten mee te doen aan een gemeenschappelijke regeling ter behartiging van de recreatie en de natuur- en landschapsbescherming in het Vinkeveense plassengebied. En op 6 juli 1972 wordt de gemeenschappelijke regeling recreatieschap Vinkeveense Plassen bij Koninklijk Besluit goedgekeurd. In november 1972 wordt de Plassenraad geïnstalleerd in het Dorpshuis te Vinkeveen. Voorzitter wordt Jonkheer Mr. L.H.N.F.M. Bosch ridder van Rosenthal. In het Plassenschap werken de provincies Noord-Holland en Utrecht en de gemeenten Abcoude, Amsterdam

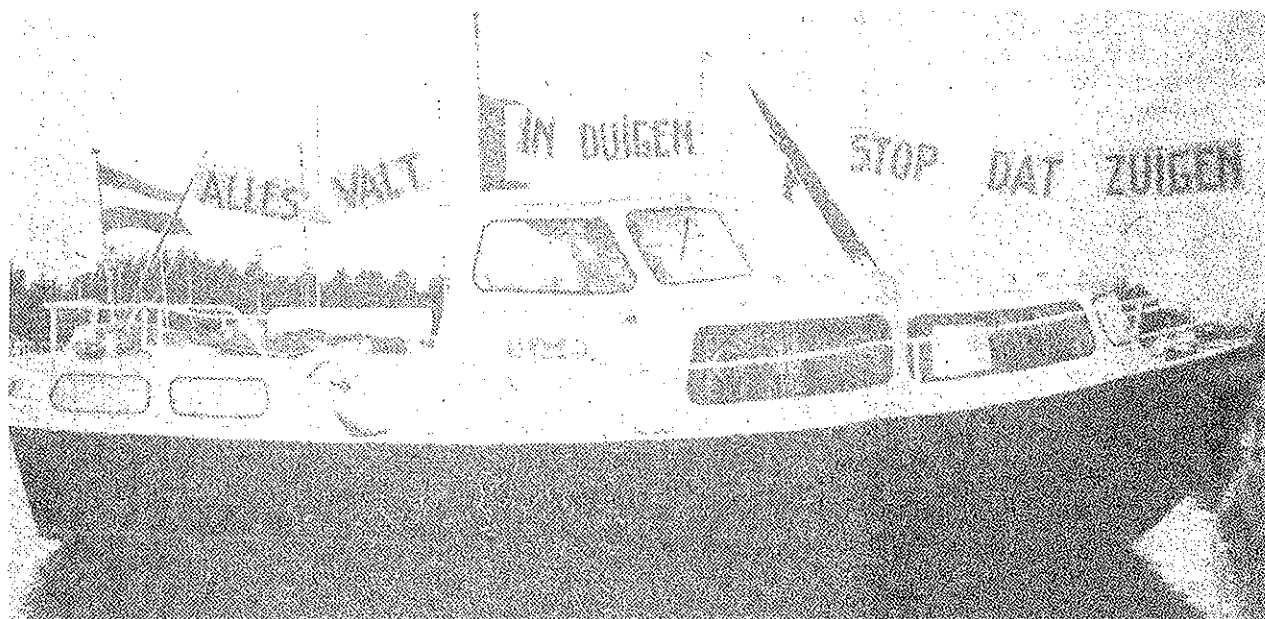
en Vinkeveen en Waverveen samen. Binnen het Plassenschap is herhaaldelijk discussie over de verdeelsleutel in het exploitatietekort van het recreatieschap Vinkeveense Plassen.

Ondertussen gaat het zandzuigen onverminderd door. De risico's van de zandwinning worden pas echt goed duidelijk in de zomer van 1975 als plotseling een deel van recreatie-eiland in het water verdwijnt. Met leuzen als “Zandgravers zijn doodgravers” en “Stop het zuigen, onze recreatie valt in duigen” wordt het protest verwoord tijdens een massale “protest-vaartocht” op de plassen. (8)

Daarover gaat een artikel in een volgende Prosdijkoerier.

Bronnen

1. Gemeente De Ronde Venen: Vinkeveense Plassen: Van vervening of drooglegging tot ontzanding naar recreatieoord en Recreatieschap, 26 juni 2000, projectsecretaris Stafeenheid Projecten.
2. Ons Weekblad / Het Streekblad, 26 november 1970.
3. De Tijd - Amsterdams Dagblad, 15 juli 1971.
4. De Ronde Vener (?), 16 februari 1972.
5. Ons Weekblad / Het Streekblad, 2 maart 1972.
6. Volkskrant, 25 januari 1972, Het Parool, 9 februari 1972, De Ronde Vener, 16 februari 1972.
7. Ons Weekblad / Het Streekblad, 2 maart 1972.
8. Volkskrant, 25 augustus 1975.

Het notariaat van toen

bewerkt door Joop Frankenhuizen

In het vorige nummer heeft u kunnen lezen met welk kennelijk gemak Adrianus Verdam in 1792 notaris in Mijdrecht kon worden. Hij richt simpelweg een verzoek aan de Staten van Utrecht en vraagt om in Mijdrecht openbaar notaris te mogen worden. "Het provinciale hof bevestigt de naarstigheid en de bekwaamheid en verleent hem toestemming het notarisambt en alles wat daar bij hoort uit te oefenen". Na het afleggen van de eed mag hij zich dan notaris noemen. De vraag rijst: Ging het toen echt zo gemakkelijk en wat wordt bedoeld met naarstigheid en bekwaamheid?" Een duidelijk antwoord daarop is niet te vinden.

Het rijksarchief te Utrecht is een van de centrale bewaarplaatsen voor openbare notariële akten. Vele honderden meters archiefruimte zijn er voor ingericht. Dat archief vertelt ook iets van de geschiedenis van het notariaat en hoe het zover is gekomen. Hieronder volgt een (verkort) deel daaruit.

Het publiek notariaat is afkomstig uit het Longobardische Italië. Eind 13^e eeuw machtigt paus Nicolaas de vierde de Utrechtse bisschop Jan van Sierck om vier openbare notarissen aan te stellen. In de daarop volgende eeuw is toestemming van paus of keizer niet meer nodig. De bisschop mag zelf beslissen. In die tijd zijn kerk en staat nog niet gescheiden. De bisschop vertegenwoordigt de overheid, hetgeen betekent dat een door hem aangestelde notaris in feite een ambtenaar is. Men spreekt dan ook van het notarisambt. In de 15^e en 16^e eeuw zijn veel notarissen in dienst bij een kapittel, maar houden daarnaast ook kantoor voor het publiek. Hij wordt dan niet alleen door de overheid betaald, maar ook door zijn particuliere klanten. In 1531 volgt een plakkaat waarin bepaald dat een kandidaat alleen na een door het provinciale hof uitgevoerd geschiktheidsonderzoek kan worden toegelaten tot het notariaat. In 1606 wordt het notariaat bij ordonnantie nader geregeld. Deze ordonnantie, met tussentijdse aanpassingen, blijft van kracht tot 1807 wanneer het koninkrijk Holland bij Frankrijk wordt ingelijfd. In de ordonnantie van 1606 wordt bepaald hoe akten moeten worden geregistreerd en bewaard en wat een notaris wel en niet mag doen. Zo moet een aspirant notaris zich eerst wenden tot de Staten van de provincie met het verzoek om toelating. Pas als van het provinciaal hof een 'akte van creatie' is ontvangen volgt het examen en toelating tot het ambt. Twee akten zijn dus nodig. Een akte van creatie en een van admissie, later komt daar nog bij een akte van konsent (instemming) bij. Deze wordt afgegeven door de plaatselijke overheid, waar de notaris kantoor gaat houden. Dit alles duurt tot 1807. Op 25 mei dat jaar wordt bij koninklijk decreet bepaald dat alle notarissen in het koninkrijk Holland op voordracht van de minister van justitie worden benoemd.

Rond 1685 wordt het aantal notarissen in Utrecht door uitsterven verminderd. De achterliggende gedachte is dat een notaris alleen goed werk kan doen als hem een goed bestaan wordt geboden en er niet teveel zijn. Het gevolg is dat de proosdij van St Jan, waaronder ook het gebied van de Rondevenen valt, er maar zes mag hebben. Rond die tijd moet een notaris concurrentie dulden van schout en schepenen. Deze hebben het recht allerlei contracten en wilsbeschikkingen te laten passeren. We spreken dan vooral over zaken van privaatrechtelijke aard. Volgens de ordonnantie van 1606 moet de notaris zijn akten registreren in een protocol. Maar met die protocollen is soms slordig omgegaan en lang niet alle akten zijn in protocollen bijgeschreven. Daarnaast worden opgenomen akten niet altijd geparafeerd of ondertekend en missen daardoor bewijskracht. In 1730 bepalen de Staten van Utrecht dat ter voorkoming van fraude "niet meer de afgegeven grossen, maar de originele actens die gepasseert ende ter registre of protocolle werden gebracht, gezegeld moesten worden". Een rood lakzegel dat ook onder de aanstellingsbrief van Adrianus Verdam hangt.

In 1772 verzoekt Verdam de Staten van Utrecht: "te worden tot een openbaar notaris die men van ouds noemt Tabellio" Dit tabellio stamt uit oud Romeins recht en slaat op een Romeins officier die gemachtigd is op tafels of platen ingesmeerd met was overeenkomsten en testamenten vast te leggen. Tabelliones in die tijd hebben gerechtelijke bevoegdheden en zien toe op de uitvoering van hetgeen is overeengekomen. Op hun veroordelingen is geen beroep mogelijk. Dat geldt niet voor notarissen. Een notaris in die tijd is de klerk van de tabellione. Notarissen praten met de partij die een overeenkomst of testament wil maken en leggen dat vast in korte notities. Het zijn dan de tabelliones die deze notities in extenso uitwerken waardoor ze bindend worden. Ofschoon het woord tabellio in zijn aanstellingsbrief is genoemd, heeft notaris Adrianus Verdam in De Ronde Venen nooit echt de rechterlijke macht uitgeoefend.

Volgens de ordonnantie van 1606 moeten de bescheiden van overleden notarissen binnen het jaar worden overgebracht naar de griffie van het Hof van Utrecht. Van de in de 17^e eeuw beëdigde notarissen is 47% van de protocollen bewaard gebleven. Van die uit de 18^e eeuw is dat 82%. Op 1 januari 1811 wordt de Franse wet op het notarisambt van kracht. Deze wet blijft van kracht tot 1842. Alle notarissen worden gebonden aan een arrondissement. In die wet is ook bepaald dat het toezicht op het notariaat wordt uitgevoerd door de kamers van notarissen. Zo'n kamer is samengesteld uit ambtsgenoten. Hun voornaamste bezigheid is het afnemen van examens van aspirant notarissen. Dit leidt tot misbruiken. De ene keer zit een kameraad (collega) de vergadering voor, de andere keer is het ijverzucht. In 1842 komt daar verandering in. Een nieuwe wet schaft de kamers af en draagt de zorg op aan de officieren van justitie. Tevens wordt bepaald dat een nieuw benoemde notaris verplicht is de minuten, registers en repertoires van zijn voorganger, voor zover zij ouder zijn dan 30 jaar, over te brengen naar de algemene bewaarplaats.

In 1904 gaat het toezicht op het handelen van notarissen over naar de Kamers van Toezicht. Zo'n kamer bestaat uit vijf leden onder voorzitterschap van de president van de arrondissementsrechtbank. De griffier is secretaris en tevens bewaarder van het archief. De minister van justitie benoemt twee leden, de andere twee worden gekozen door de notarissen. De kamer heeft het toezicht over het beheer, de overname en het overbrengen van notarisprotocollen. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor het beheer van de algemene bewaarplaats. In deze bewaarplaats worden alle notarisarchieven bewaard tot de tijd waarin zij openbaar worden en verhuizen naar de rijksarchieven. De wetwijziging van 1904 bepaalt ook dat alle notariële archieven van vóór de Franse tijd naar de rijksarchieven moeten worden overgebracht en dat iedere notaris met machtiging van de Kamer van Toezicht zijn eigen minuten die ouder zijn dan 30 jaar naar de algemene bewaarplaats kan overbrengen.

Hieronder volgt een overzicht van de in het Rijksarchief Utrecht bekende notarissen die in het gebied van de Rondevenen hebben gewerkt en hun opgeslagen openbare archiefstukken verzameld in banden.

Frans van der Meer 1664-1700.
Banden nummers 1561-1573
Anthony van der Meer 1677-1717.
Banden 1574-1597
Dirk van der Scholl 1699-1734.
Band 1598 waarin de minuten van 1699-1734
Geerardt van Ette 1720-1754.
Banden 1599-1621
Gijsbert van Bork hield van 1752-1754 kantoor in Mijdrecht, van 1754-1764 in Wilnis en daarna van 1764-1792 in Mijdrecht.
Banden 1622-1648 over de periode 1764-1792.
Samuel Heshusius de Variencour 1778-1786.
Banden 1649-1651
Dirk van Bork hield van 1779-1783 kantoor in Oudhuizen en van 1783-1787 te Mijdrecht
Banden 1652-1654 over de periode 1783-1787.
Adrianus Verdam 1792-1823. Banden 1658-1708.
Anthony Verdam Azn hield van 1819-1827 kantoor te Vinkeveen en van 1827-1840 te Mijdrecht.
Banden 1720-1733 over de periode 1827-1840.
Otto Willem Geijtenbeek 1841-1850.
Banden 1735-1749
J.C. van der Heijden hield van 1831-1850 kantoor te Vinkeveen en van 1850-1877 te Mijdrecht.
Banden 1751-1797 over de periode 1850-1877.

De stukken van notaris J. C van der Heijden en zijn opvolgers zijn nog niet openbaar. Dat is jammer want daardoor stagneert ons onderzoek naar De Lord. Deze man beweerde de enige erfgenaam van Mevrouw van Wieringen te zijn. Alleen haar testament verleden door notaris J.F.W.J. van der Heijden kan misschien enige duidelijkheid verschaffen.

Tot slot. Notaris Adrianus Verdam schreef zijn akten met de pen en met een inktsoort gebaseerd op ossengal. Wat hij schreef is twee eeuwen later nog goed leesbaar. Dat kan niet gezegd worden van de moderne inktspuiters die heden ten anno 2003 aanwezig zijn op de huidige notariskantoren. Grote vrees bestaat dat die inkt over twee eeuwen (vaak nog korter) totaal verbleekt is waardoor akten niet langer leesbaar zijn. De vrees wordt door archivariissen onderkend, maar heeft niet echt tot acties geleid. Hier en daar wordt aangeraden notariële akten zo min mogelijk aan dag- of kunstlicht bloot te stellen. Maar of dat helpt blijft een vraag.

Geraadpleegde bronnen:

Rijksarchief Utrecht toegang Notarissen.
Internet: www.lectlaw.com

Landverhuizers uit Mijdrecht

door J.M. Klijn

Al sinds de ontdekking van Amerika in 1492 door Columbus vestigden zich kolonisten in dit nieuwe land. De eerste Nederlanders kwamen daar echter eerst per toeval terecht. In 1609 probeerde het VOC-schip "De Halve Maan" onder commando van kapitein Henry Hudson tevergeefs een westelijke passage te vinden naar Oost-Indië. Zij kwamen tot de latere Hudson rivier. In de winter van 1613-1614 strandde een ander schip, de "Tijger" onder leiding van kapitein Adriaen Block op de Hudson. Zij waren op zoek naar handel met de plaatselijke bevolking (pelzen), maar hun schip raakte in brand en noodgedwongen moesten zij overwinteren. In het voorjaar voerden zij met een zelfgebouwde sloep expeditie uit langs de kust van "Het Lange Eiland" (Long Island). Door een ander Nederlands schip werden zij uiteindelijk opgepikt [Ref.1].

De kaarten die Block tekende, wekten echter nieuwe belangstelling voor handel aan de Amerikaanse oostkust. Er onstond de nederzetting Nieuw Amsterdam (het latere New York). Ook andere nederzettingen werden in het gebied rond de Hudson gevestigd, zoals Nieuw-Amersfoort, Nieuw-Utrecht en Breukelen (het huidige Brooklyn). In 1664 namen de Engelsen echter de macht over het gebied over. De emigratie van Nederlanders naar Amerika was vanaf dat moment lange tijd beperkt.

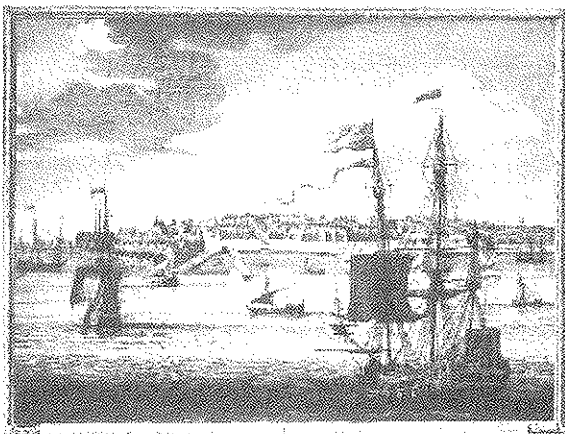
In de negentiende eeuw, met name in de jaren veertig, nam de emigratie naar de Verenigde Staten

(Holland in de staat Michigan) werden gesticht. De grote landbouwcrisis in het vierde kwart van de negentiende eeuw veroorzaakte een hoogtepunt met bijna 54.000 Nederlanders die naar de Verenigde Staten emigreerden [Ref. 2]. Zij kwamen voor het grootste gedeelte in Michigan terecht.

De Christelijk Afscheiden gemeente van Mijdrecht aan de Amstel (Mennonietenbuurt, Amstelhoek) ontstond in november 1852, geïnstitueerd door ds. S. van Velzen, predikant te Amsterdam. Het notulenboek over de eerste periode van de kerk is helaas verloren gegaan. Een van de eerste predikanten van de kerk, ds. Zweedijk, bevestigd in Uithoorn in 1859, heeft echter de eerste geschiedenis vastgelegd in het tweede notulenboek [Ref. 3]. Hierin schrijft hij:

"In 1853 werd de student G. van Tubbergen haar voorganger, en is deze in 1855 naar Noord-Amerika vertrokken met ruim twee derden der Gemeentelieden, de meest gegoeden, zoodat het kleinste gedeelte, meest behoeftigen, zijn overgebleven, en toen dachten geheel tot niet te worden. Dit echter heeft den Koning zijner duurgekochte Kerk niet behaagd; maar alles ten goede doen uitloopen daar er nog weer eenige leden tot de Gemeente werden toegebracht. De openbare Godsdiensdienst werd gehouden in een bijna onbruikbaar gebouwtje, zijnde een oud vervallen huisje". [Ref. 4]

Bij de komst van ds. Zweedijk bedroeg het ledental van de gemeente ongeveer 60 zielen. Dit moet dan op dat moment in ieder geval meer dan een derde van de oorspronkelijke gemeente geweest zijn, waardoor een schatting over hoeveel leden Geert van Tubbergen meenam op zijn reis naar Noord-Amerika op ergens tussen 60 en 100 leden zou moeten liggen. Deze waren waarschijnlijk voornamelijk afkomstig uit Mijdrecht en Uithoorn. Een onderzoek in het bevolkingsregister van Mijdrecht [Ref. 5] levert in ieder geval in totaal 30 personen op.

Nieu Amsterdam, Een Stedeken in Noord Amerikaes Nieu Holland, Op Het Eiland Mankattan: Namaels Nieu Jork Genaemt, Toen Het Geraekte In't Gebiet Der Engelschen [The Schenk View]. Owner: From the M.C.D. Borden Collection. 1673.

echter explosief toe. Door een combinatie van economische recessie en het heersende politieke en kerkelijke klimaat, die zich onder de aanhangers van de Christelijke Afscheidingsbeweging in het bijzonder deed gevoelen, verkozen velen van hen om te emigreren naar het land van de onbegrensde mogelijkheden. Bekend zijn de Hollandse nederzettingen die in 1847 door ds. Scholte (Pella in de staat Iowa) en ds. A.C. van Raalte

Geert van Tubbergen, geb. Dalerveen 1826, gehuwd met Jannetje Bouwman, geb. De Wijk 1827 met zoon Gerrit (geb. Mijdrecht 1854) werden op 5 mei 1856 uitgeschreven uit het bevolkingsregister van Mijdrecht als vertrekkend naar Noord Amerika. Samen met hem vertrok de volgende groep van emigranten afkomstig uit Mijdrecht:

De familie van **Martinus van Leeuwen**, geb. Mijdrecht 1810, bouwman, gehuwd met Cornelia Zaal, geb. Nieuwveen 1816 met hun drie zoons Cornelis (geb. Mijdrecht 1832, bouwmanleerling), Martinus (geb. Mijdrecht 1843, schoolleerling) en Jan (geb. Mijdrecht 1848).

De familie van **Cornelis van Leeuwen**, geb. Mijdrecht 1804, bouwman, gehuwd met Anna van Veen, geb. Amstelveen 1799 met dochter Maria (geb. Mijdrecht 1835) en zoon Jan (geb. Mijdrecht 1837).

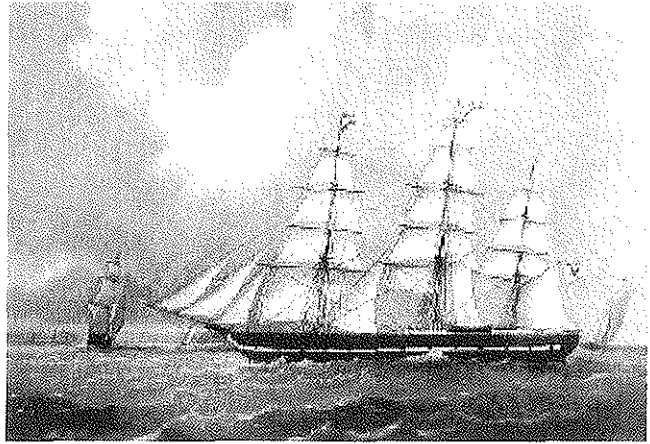
Het gezin van **Jan Hommels**, geb. Bodegraven 1808, landbouwer, gehuwd met Elizabet Hogenes, geb. Mijdrecht 1822 en dochter Cornelia Hogenes (geb. Mijdrecht 1842 uit een buitenechtelijke relatie van Elizabet). De bovenstaande drie gezinnen woonden allen in het dorp van Mijdrecht.

Het gezin van **Christiaan ten Haken**, geb. Wilnis 1826, arbeider, gehuwd met Aagje de Boer, geb. Amstelveen 1814 met twee zoons uit een eerder huwelijk van Aagje: Pieter Oling (geb. Mijdrecht 1844) en Jan Oling (geb. Mijdrecht 1846). Zij woonden aan de Amstelkade.

Het gezin van **Hendrik Brom**, geb. Breukelen 1800, timmermansknecht, gehuwd met Antje Zwierking, geb. Mijdrecht 1813 met dochter Stijntje (geb. Mijdrecht 1826) en zoons Jan (geb. Mijdrecht 1838, schoolleerling) en Barend (geb. Mijdrecht 1839, schoolleerling). Zij woonden in de Mennonietenbuurt.

Een twijfelgeval is het gezin van **Pieter Blom**, geb. Nieuwkoop 1805, schipper, gehuwd met Dirkje van der Helm, geb. Mijdrecht 1805 en zoons Klaas (geb. 1831, schippersknecht), Willem (geb. Mijdrecht 1834, schippersknecht), Jan (geb. Mijdrecht 1836, schippersknecht) en Izaak (geb. Mijdrecht 1843, schoolleerling). Bij Klaas staat aangetekend dat hij mei 1856 vertrokken is, bij de rest mei 1857. Is Klaas mogelijk de rest van het gezin vooruit gegaan of heeft de ambtenaar zich hier vergist?

De groep reisde met het Pruisische schip "Arnold Böninger" van Rotterdam naar de haven van New York (het latere Ellis Island), waar zij na een reis van ongeveer zes weken op 26 juni 1856 arriveerden. [Ref. 6]. Vanuit New York trok de groep emigranten naar Michigan waar zij zich rond de plaats Holland vestigden.

Arnold Böninger, schilderij van P.C. Clays, ongedateerd, verzameling Havighorst/Pawlik, Staatsarchiv Bremen. Het schip was in 1852 van stapel gelopen en bood plaats aan ongeveer 400 passagiers. Het heeft in de loop der tijd onder verschillende andere namen gevaren (Antwerpen, Jason, Vinkingen) en is uiteindelijk in 1892 in de Golf van Biskaye gezonken [Ref. 7].

Tien jaar eerder in 1847 reisden in de voetsporen van ds. A.C. van Raalte een groep van 70 mensen afkomstig uit Graafschap Bentheim (in Duitsland aan de Nederlandse grens) en 34 uit Drente naar Noord-Amerika. Onder hen bevond zich Martinus van Tubbergen, een vier jaar oudere broer van Geert. Zij vertrokken met het zeilschip de "Antonette Marie" vanuit Rotterdam naar New York, waar zij na een reis van 49 dagen op 23 mei arriveerden. Vanuit New York reisden zij via het Erie-kanaal naar Buffalo, daarna over het Erie-meer naar Detroit, en uiteindelijk naar Holland in Michigan, dat een jaar eerder gesticht was door Van Raalte. De plaats waar zij zich op 20 juni 1847 vestigden noemden zij Graafschap [Ref. 8]. Aanvankelijk waren zij volgelingen van Van Raalte en woonden zijn diensten bij in nabijgelegen Holland. In 1849 bevestigde Van Raalte het huwelijk van de 27-jarige Martinus van Tubbergen met de 20-jarige Fiena Haverkate [Ref.9].

Eveneens 1849 werd er in Graafschap een aparte schuurkerk opgericht. In 1850 volgde de gemeenschap Van Raalte in de aansluiting bij de Gereformeerde Kerk van Amerika. Zeven jaar later werd echter deze band na onenigheid verbroken en keerden zij terug naar hun onafhankelijke status. In mei 1857 verenigden zij zich met de gemeenschappen van Grand Rapids, Noordeloos en Vriesland. In 1862 werd er een eigen kerkgebouw opgericht. Hoewel het in de loop der tijd een aantal malen werd verbouwd (in 1922, 1937 en 1949) zijn de hoofdlijnen van het gebouw nog steeds intact [Ref. 10].

Huidige kerkgebouw van de Graafschap Christian Reformed Church.

Geert van Tubbergen moet midden in de heftige discussies rond de breuk met Van Raalte terecht zijn gekomen. De conflicten betroffen de afwijkingen van de leer van predestinatie, het tolereren van vrijmetselaars in de kerk en de verwaarlozing van het catechismusondericht. Hij zal daar op zeker moment ook actief betrokken geweest zijn in de geloofsgemeenschap. Op 17 en 18 december 1856 hield de classis van Holland een speciale vergadering over de toelating van kandidaten. Geert van Tubbergen werd echter nog niet gereed bevonden voor bevestiging [Ref. 11]. Hij komt tevens voor op een lijst van ouderlingen van de Gereformeerde Kerk van Graafschap.

Of Geert echter ooit nog als predikant heeft gefunctioneerd, zijn geen aanwijzingen voor gevonden. In de volkstelling van de staat Michigan in 1870 [Ref. 12] treffen we Geert (die daar vermeld staat als Gerrit Van Tubergan) aan onder de plaats Graafschap als 44-jarige 'farmer' samen met zijn vrouw Jane (Jannetje) en kinderen John (Jan, 14), Mary (Maria, 12), Horace (Gorus, 10), Gerret (8), Hance (Hannes, 6), Grace (Grietje, 4) en Albert (3). Ook vinden we hier zijn broer Martinus van Tubbergen (inmiddels 48 jaar) als 'farmer' terug, samen met zijn vrouw Fina (41) en kinderen Johanna (19), Martha (18), John W. (12), Gerret (6), Dina (4) en John (1). De beide broers Van Tubbergen hebben dus duidelijk voor een behoorlijk nageslacht gezorgd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat tegenwoordig in de staat Michigan en speciaal in en rond Holland nog vele Van Tubbergen's aangetroffen worden. Van Geert en zijn vrouw heb ik geen overlijden terug kunnen vinden.

Martinus is in 1902 op 80-jarige leeftijd begraven op Graafschap Cemetary, evenals eerder in 1890 zijn vrouw Fina op 60-jarige leeftijd [Ref. 13].

Wat is er bekend van de andere gezinnen die met Geert meereisden? Cornelis van Leeuwen is met zijn zoon, maar zonder vrouw en dochter teruggekeerd naar Mijdrecht. Martinus van Leeuwen (Van Laven) wordt in de volkstelling van 1870 eveneens onder Graafschap vermeld als 59-jarige 'farmer', samen met zijn vrouw Cornelia (55) en zoon John (21) en dochter Maria (16). Zijn zoon Cornelis (37) heeft dan inmiddels een eigen gezin met drie kinderen, eveneens wonend in Graafschap. John (Jan) Hommel treffen we aan onder Grand Rapids in het gezin van zijn stiefdochter Cornelia getrouwd met Aaron Frans en inmiddels vijf kinderen.

Kijken we naar het hedendaagse Holland in Michigan dan treffen we daar nog veel Hollandse kenmerken aan. Enkele stereotypen worden zelfs meer gecultiveerd dan in Nederland zelf. Zo kent het stadje het jaarlijkse Tulip Time Festival, dit jaar van 3 tot 10 mei, met dagelijkse optredens van de "Klompens Dancers". Maar het culturele erfgoed vinden we ook terug in het A.C. van Raalte Institute dat zich toelgt op de studie van de geschiedenis van het gebied rond Holland. Daarbij zal dan in ieder geval een klein stukje van de Mijdrechtse geschiedenis toe bijgedragen hebben.

Referenties:

1. Welling, George M., The United States of America and The Netherlands, Rijksuniversiteit Groningen, 2001, website document: odur.let.rug.nl/~usa/EN/newnetherlands/nlxx.htm.
2. Rommes, Ronald en Schrover, Marlous. Grensverleggers. Gids voor historisch onderzoek naar migranten in de provincie Utrecht. Trajecten door Utrecht 5, Het Utrechts Archief in samenwerking met de Stichting Stichtse Geschiedenis, Utrecht, 2001.
3. Hilten, A. van, Kruiskerk Amstelhoek 1927 – 2002, Anderhalve eeuw geschiedenis Gereformeerde kerk – Uithoorn, 2002.
4. Notulenboek des kerkerads der Christelijke a. Geref. Gemeente te Mijdrecht a/d Amstel aan den Uithoorn, no. 2, archief Kruiskerk.
5. Bevolkingsregister Mijdrecht, 1850 – 1860, Streekarchivariaat Vecht en Venen.
6. Swierenga, Robert P., Dutch Immigrants in U.S. Ship Passenger Manifests, 1820 – 1880: An Alphabetical Listing by Household Heads and Independent Persons, Scholarly Resources, Wilmington, Delaware, 1983.
7. Palmer List of Merchant Vessels, website: www.geocities.com/mppreatorius

8. Early History of Graafschap Christian Reformed Church, History of the Congregation, part of the 100th Anniversary Book, April 1957.
9. Early Marriages by Albertus C. van Raalte, From Southern Ottawa County Michigan, and Northern Allegan County Michigan, website: www.macatawa.org/~devries/Earlym.htm.
10. Graafschap Christian Reformed Church, website: www.michmarkers.com/Pages/L-483.htm.
11. Overview of Minutes of Meeting of Classis Holland, 1848 – 1858, website: www.reformed.net/church/classisholland.shtml.
12. Library of Michigan 1870 Census Index, website: envoy.libofmich.lib.mi.us/1870_census.
13. Graafschap Cemetary, website: www.ci.holland.mi.us/parkcem.

De Ronde Venen onder raadpensionaris Schimmelpenninck, koning Lodewijk Napoleon en keizer Napoleon, 1805-1813

Door Marga Jacobs – de Ligter

Onder Schimmelpenninck en koning Lodewijk Napoleon

In april 1805 werd R.J. Schimmelpenninck door Napoleon in het zadel geholpen als staatshoofd van de Bataafse Republiek, met de titel raadpensionaris. Op 4 juni 1806 was zijn bewind alweer ten einde. In dat jaar slaagde Schimmelpenninck er wel in een nieuwe staatsregeling te laten aannemen. Een van de gevolgen hiervan was dat de departementen, die onder de Bataafse Republiek waren vastgesteld, werden ontbonden. De nieuwe departementale besturen zouden gaan bestaan uit tien leden voor het Departement van Holland en uit zes leden voor de overige departementen. Ook voor de gemeentebesturen kwamen veranderingen. Een van de belangrijkste maatregelen was dat zij geen invloed meer hadden op de rechterlijke macht.¹ Bovendien werden de gemeentelijke herindelingen ongedaan gemaakt. Het gevolg hiervan was dat veel schouten en schoolmeesters, die hun baan na de revolutie waren kwijt geraakt, hun functie terugkregen. Ook de invloed van de voormalige ambachtsheren nam weer toe. In feite werd de prerevolutionaire toestand hersteld.²

Schimmelpenninck kon het vertrouwen van het volk niet winnen - men ergerde zich vooral aan de grote staat die hij en zijn vrouw voerden - en ook Napoleon had zware kritiek op zijn beleid. De toenemende blindheid van Schimmelpenninck vormde voor Napoleon het excuus hem af te zetten. In 1806 installeerde hij zijn broer Louis als koning van Holland. Met Lodewijk Napoleon (zoals hij hier ging heten) kwam definitief een einde aan de Bataafse Republiek. Een verandering op bestuurlijk gebied kon niet uitblijven. De namen van de departementen werden weer gewijzigd. Ieder departement werd verdeeld in kwartieren. Mijdrecht, Wilnis en Oudhuizen vielen voortaan onder het departement Lande van Utrecht, tweede kwartier, met als hoofdplaats Utrecht. Het tweede kwartier

bestond uit de districten Utrecht en Woerden. Bovengenoemde gemeentes vielen nu onder Woerden. Vinkeveen en Waverveen kwamen in het departement Amstelland terecht, eerste kwartier, met als hoofdplaats Amsterdam. Een landdrost met assessoren en een secretaris-generaal stonden voortaan aan het hoofd van het departement. Zij werden door de koning benoemd. De kwartieren werden geleid door drosten, die onder de landdrost vielen. De gemeentes werden in twee klassen verdeeld. Die met minder dan vijfduizend zielen vielen in de tweede klasse; dit waren alle gemeentes in de Ronde Venen. De gemeentes kwamen onder leiding van een vroedschap, die bestond uit een burgemeester en wethouders. De benoeming gold voor vijf jaar. Het resultaat van al deze maatregelen was dat de gemeentebesturen hun vrijheid kwijtraakten. Vergaderd werd er alleen als de drost hiertoe zou oproepen.³

Lodewijk probeerde Nederland zoveel mogelijk te beschermen tegen de draconische maatregelen van zijn broer. Na verloop van tijd kreeg Napoleon echter genoeg van deze tegenwerking en in 1810 werd Lodewijk Napoleon gedwongen afstand van zijn troon te doen. Op 12 juli van dat jaar werd het Koninkrijk Holland bij Frankrijk ingelijfd. Opnieuw werden de departementen gewijzigd. De Ronde Venen vielen voortaan onder het departement Zuiderzee, dat was samengesteld uit de departementen Amstelland en Utrecht. Amsterdam werd de hoofdplaats. Ook op allerlei andere gebieden ging de keizer zich met de samenleving bemoeien, onder meer met de teelt van landbouwproducten. In februari 1812 ontving Wilnis een keizerlijk decreet omtrent het zaaien van beetwortelen. De eigenaren en gebruikers van het betreffende land werden hierover geïnformeerd en 'opgewekt en aangemaand' om beetwortelen te gaan telen. Binnen acht dagen wilde de prefect een opgave ontvangen van het aantal morgens of roeden dat bebouwd kon worden en de juiste ligging van de percelen. Het gemeentebestuur van Wilnis was

echter van mening dat de landbouwgronden in de omgeving niet geschikt waren voor de teelt van deze wortelen. De onderprefect werd dan ook medegedeeld dat de verbouw hiervan in deze gemeente niet zou plaatsvinden.

Onder Napoleon: conscriptie

Met de Franse inlijving werd Nederland geconfronteerd met de conscriptie. De keizer had voor zijn uitgebreide veldtochten in Europa veel manschappen nodig en de Nederlandse bevolking moest hieraan ook haar deel leveren, ook de mannen en jongens in de Ronde Venen ontkwamen hier niet aan. Lodewijk Napoleon had deze verplichte militaire dienst nog kunnen afwenden en slechts een beroep gedaan op vrijwillige rekrutering. Op 23 maart 1809 werd de werving van vrijwilligers zonder opgave van redenen gestaakt. Omdat niet alle gemeentes zich even goed van hun taak gekweten hadden en de lasten evenredig moesten worden verdeeld, werd de gemeentebesturen verzocht een staat te overleggen met daarop de bedragen die de gemeente had moeten fourneren, alsmede een lijst met manschappen. Zie de kostentabel 1.

rellen uit. De conscriptieactiviteiten waren toen geïntensiveerd wegens Napoleons voorgenomen veldtocht tegen Rusland.⁴ Op 4 juli 1811 kreeg het gemeentebestuur van Wilnis een verzoek van de onderprefect, waarin hij vroeg om een lijst van oorlogswapenen die de ingezetenen in hun bezit hadden. Zes personen bleken in het bezit te zijn van een snaphaan (= een ouderwets geweer dat niet met een lont, maar door middel van een haan met vuursteen afgeschoten werd) en drie personen hadden een sabel. Van vrijwilligers moest Napoleon het niet hebben. Op een lijst van ingeschreven vrijwilligers uit het arrondissement van Utrecht tijdens het vierde trimester van het jaar 1812 staan bij Mijdrecht en Wilnis geen opgaven vermeld. Uit Waverveen had alleen Antonius van Grieken zich aangemeld. Hij werd ingedeeld bij het Elfde Regiment Huzaren.

Uit deze lijst blijkt tevens dat de vrijwilligers vooral uit de grote steden kwamen; uit de plattelandsgemeentes kwamen nagenoeg geen aanmeldingen.⁵ De voornaamste oorzaak hiervan was dat deze mannen niet gemist konden worden. De veenderij en de landbouw waren

Gemeente	kostenspecificatie per rekrut			inkomsten	uitgaven
	werving	overig	totaal	jaarlijks	
Demmerik	250,00	52,19	302,19	1.100,00	1.100,00
Mijdrecht	714,00	86,00	800,00	niet bekend	niet bekend
Vinkeveen	225,00	52,19	277,19	1.200,00 à 1.300,00	1.200,00 à 1.300,00
Waveren	240,00	43,00	283,00	700,00	690,00
Waverveen	110,00	22,00	132,00	680,00	700,00
Wilnis en Westveen	305,14	36,12	342,60	15,00	1.925,00

Tabel 1: Lijst van bedragen in guldens die verschuldigd waren aan het Departement Zuiderzee voor de werving van vrijwilligers in opdracht van Zijne Majesteit de Koning van Holland over het jaar 1809

De kosten van de rekrutering zijn per persoon vermeld. Van de jaarlijkse inkomsten is niet bekend waar deze vandaan komen. Het enorme tekort van Wilnis en Westveen is helaas ook niet te verklaren. De tabel geeft wel een aardig overzicht van de kosten die gemaakt werden voor de werving en uit de bedragen blijkt dat zich niet veel vrijwilligers uit deze contreien gemeld hebben.

Na de inlijving bij Frankrijk moesten de Nederlanders aan de gedwongen militaire dienst geloven. Gezien de overlevingskansen in de Napoleontische legers, waren de Nederlanders niet bepaald enthousiast voor deelname hierin. Deze ingrijpende maatregel veroorzaakte dan ook veel onrust onder de bevolking. Van hoog tot laag was grote weerstand tegen de dienstplicht. Voor het eerst sinds 1795 ontstond er verzet en in maart 1811 braken in de stad Utrecht zelfs

arbeidsintensieve bedrijven: iedere man was hard nodig. Napoleon kon echter niet zonder soldaten en een gedwongen dienstplicht werd door hem ingevoerd. Uiteraard probeerden de mannen hier zoveel mogelijk onderuit te komen. Men dook onder of vluchtte naar het buitenland. Helaas wist Napoleon hier wel raad mee. Hij dreigde met zware straffen tegen achtergebleven familieleden, indien de dienstplichtigen zich niet zouden melden. Zodoende werden veel mannen genoodzaakt terug te keren en toch in militaire dienst te gaan.

De opgeroepen mannen uit Mijdrecht met de nummers 9, 14, 19, 31, 47 en 90 waren niet op de loting verschenen en het gemeentebestuur kreeg hierover vragen van de rekruteringsambtenaar.⁶ Jurrie Schelling van de lichte 1808, geboren in

1788 in Mijdrecht, zoon van Jan Schelling en Marthe de Jong, had verzuimd zich te laten inschrijven voor de lichte te Mijdrecht. De oorzaak hiervan bleek zijn gevangenneming te zijn wegens landloperij en verdenking van diefstal. Hij was hiervoor veroordeeld en gedetineerd in Leiden. Gerard Oostveen, een conscrit uit Vinkeveen, had zich ook niet gemeld. Volgens de griffier van de burgemeester stond er echter niemand van deze naam in Vinkeveen ingeschreven.⁷ Lotingsnummer 24, Ary van Diemen van de lichte van 1813, werd naar het ziekenhuis gezonden wegens stijve vingers; nummer 35, Jan van den Berg, had last van hoofdzeer en ook nummer 29, Lambertus Mulder, had een ziekte onder de leden. A. Copier uit Wilnis had te kennen gegeven dat hij een plaatsvervanger wilde sturen. Antoine Elfers uit Mijdrecht, nummer 15, werd gezocht en de maire kreeg opdracht hem te laten arresteren. Blijkbaar bevond hij zich in de buurt van Arnhem, want de maire van deze plaats werd door de maire van Mijdrecht verzocht hem aan te houden en naar diens arrondissement te begeleiden. De maire van Arnhem zou zo spoedig mogelijk de resultaten van deze opdracht laten weten.

Uit onderstaande lijst blijkt hoeveel manschappen er in Mijdrecht beschikbaar waren in 1810.

Lijst van dienstplichtigen

Actief	12
Reservisten	16
In depot	2
Getrouwd	5
Gedetineerd	1
Afgekeurd	10
Totaal	46

Bron: Rijksarchief Noord-Holland nr. 555 band 1

De notitie is van het Arrondissement Utrecht en heeft betrekking op het vierde kanton, te weten Mijdrecht. De gedetineerde persoon was een deserteur. Er zaten nog zes anderen in de gevangenis; deze werden niet in bovenvermelde staat opgenomen. De twee mannen die in depot stonden, moesten alleen in dienst wanneer er niet genoeg soldaten beschikbaar waren. Gezien de grootte van de bevolking (in 1811 waren er 1248 jongens in Mijdrecht, maar uiteraard niet allen van de dienstplichtige leeftijd) geeft het aantal van 46 dienstplichtigen toch te denken. Waren er jongelui gevlucht of klopten de gegevens van de regering niet? Wie zal het weten? De gehuwden hoefden niet in dienst. Het aantal afgekeurden doet vermoeden dat het met de gezondheid onder de jongelui niet al te best gesteld was. In 1810 nam de armoede, zoals bekend, drastisch toe, waardoor men vaker in een

Rutger Jan Schimmelpenninck

slechtere conditie verkeerde. Maar gezien de militaire geest die in Mijdrecht en omgeving heerste, zou het me niet verbazen als er simulanten onder de afgekeurden zaten. Het grote aantal reservisten komt wellicht door de nog niet zo grote behoefte van Napoleon aan manschappen, in tegenstelling tot de daarop volgende jaren.

Niet alleen manschappen had Napoleon nodig, ook paarden kon hij goed gebruiken. Amsterdam had zich in deze, in navolging van Parijs, zeer ijverig getoond. De andere burgemeesters werd verzocht dit goede voorbeeld te volgen en paarden en ruiters beschikbaar te stellen. Op 20 januari 1813 ontving het gemeentebestuur van Wilnis een circulaire van de onderprefect, waarin hij zijn ongenoegen uitsprak over de onwelwillende houding van de burgemeesters betreffende de uitvoering van de lichte van paarden. Veel paarden die wel geschikt waren bevonden, werden niet geleverd. Indien deze alsnog gestuurd werden, konden strafmaatregelen worden voorkomen. De maire van Wilnis werd aangeraden het voorbeeld van Abcoude, Leimuiden en Baambrugge te volgen, maar hij was blijkbaar niet erg gewillig om paarden en ruiters te leveren. De onderprefect kon namelijk geen vooruitgang bemerken. Uiterlijk voor 10 of 12 februari moest het

contingent van deze gemeente verzonden worden. Tevens werd dringend verzocht de conscrits van de lichting 1809 en 1810 die voor de dienst bij de cavalerie geschikt waren, zich te laten melden. Op 8 februari werd de maire gewaarschuwd niets na te laten en alles te doen wat in zijn vermogen lag om het bepaalde aantal van 150 'vrijwillige' cavaleristen te sturen. De lichting van 1811 kon inmiddels ook worden opgeroepen. De 20 cavaleristen die bestemd waren voor het zesde regiment artillerie te paard, moesten een lengte hebben van minimaal 5 voet en 3 duim (1 m. 679 mm.), de 130 manschappen voor het elfde regiment huzaren mochten iets kleiner zijn, namelijk 5 voet en 1 duim (1 m. 649 mm.). De maire moest ervoor zorgen dat de schoonste en geschiktste manschappen werden uitgekozen. De conscrits die tot de gemelde lichting behoorden, zouden voor actieve dienst opgeroepen worden. De maire moest dadelijk aan de slag. Alle conscrits van de lichtingen 1809 en 1810, uitgezonderd degenen die getrouwd waren of die het recht hadden gekregen om aan het einde van het depot te worden geplaatst (hiermee werd bedoeld dat zij alleen werden opgeroepen als er niet voldoende van de honderduizend conscrits beschikbaar waren), moesten zich melden. Op zaterdag 9 maart zou te Amsterdam de Raad van Recruitering zitting houden teneinde te oordelen over alle gevallen van 'exemptie of exepctie', die de conscrits van de gemelde lichtingen alsnog zouden excuseren. Tevens zou door de gouverneur de datum van vertrek worden bepaald. Van de lichting van 1812 waren er in Wilnis drie conscrits geschikt, te weten Cornelis van Breemen, Antoine van Vliet en Horst van der Splinter. Ook niet echt veel op een bevolking van rond de 700 personen.

Op 21 april 1813 liet de maire van Vinkeveen aan die van Waverveen weten dat alle mannen, geboren binnen de gemeente tussen de jaren 1773 en 1792, waren verschenen. Hoewel zij niet onwillig waren gekomen, was dit toch niet gebeurd dan nadat de hoofdstad Amsterdam het voorbeeld had gegeven. Toen de maire te kennen gaf dat hij ze geen uitstel van dienstplicht kon verlenen, waren ze gelijk weer vertrokken. Alleen de assistenten van de maire en een lid van de gemeenteraad hadden zich tot op heden vrijwillig ingeschreven. De burgemeester was hiermee zeer verlegen en hij zou naar Amsterdam afreizen om daarover met de onderprefect te spreken. Hij nodigde de maire van Wilnis, die in dezelfde omstandigheden verkeerde, uit om mee te gaan.

Op 22 april ontving het gemeentebestuur van Wilnis bericht van de 'auditeur au conseil d'état etc.' dat er op enkele plaatsen in het land ongeregelheden hadden plaatsgevonden ter gelegenheid van de inschrijvingen voor de Nationale Garde. Hij wees

erop dat de gevolgen hiervan voor de gemeente zeer nadelig konden zijn, in het bijzonder voor de inwoners die zich aan ongehoorzaamheid jegens de wet en verzet tegen de bevelen van de gouverneur hadden schuldig gemaakt. De plaatselijke autoriteiten werden voor alle ongeregelheden verantwoordelijk gesteld en zij moesten stappen ondernemen ter voorkoming van verstoringen der publieke rust. 'Alle verkeerde inblazingen zullen vruchteloos zijn.' Voor de ordebewaring waren vijftienduizend man troepen van de zeventiende divisie aanwezig onder het commando van generaal Molitis, die in alle gevallen de publieke autoriteit zouden doen respecteren. De keizer had zich inmiddels aan het hoofd gesteld van 450.000 manschappen en weldra zouden de vijanden van het rijk - Rusland en Pruisen - redenen hebben 'zich voor een kortstondige voorspoed welke zij aan het ruwe seizoen verschuldigd zijn te berouwen'.⁹

Napoleon versloeg zijn vijanden op 21 mei 1813 bij Würtchen in Lausitz (Saksen) en de bevolking van Nederland - en ongetwijfeld ook de bevolking van de andere landen die onder het bewind van de keizer vielen - werd opgeroepen een dankdag te houden. De burgemeester van Waverveen schreef op 12 juni 1813 hierover aan de predikant van de gereformeerde gemeente, de heer Van Engelen, de volgende brief: 'Eerwaarde Heer, De overwinning van Würtchen in Lausnitz (sic), alwaar zijne Majesteit den Keizer in persoon zijne legers kommanderenden de Russische en Pruisische legers door hunnen Souvereinen gekommandeerd wordende en in weerwil der verschansingen waardoor zij gesterkt waren, verslagen heeft; het geluk dat hij gehad heeft om zijnen bondgenoot den Koning van Saxon in diens hoofdstad te herstellen en om diens geheele Koninkrijk te bevrijden; den dankzeggingen welke Duitschlands tot den God der Heerschaaren opzend dat hij hun door middel van bijstanden dien hij zijn doorluchtige beschermer verleend heeft, van den geest van opstand en regeeringsloosheid verlost heeft, waar in den vijand zijn zaak verwickeld had, een geest zoo tegenstrijdig aan den geest van onsen godsdienst en aan de geboden gods; hebben haare Majesteit de Keizerin regentes genoopt om te gelasten dat alle haarer volkeren in den kerken van het Keizerrijk worden geroepen en goede gebeden op te zenden op deeze groote omstandigheden het meest toepasselijk dusdeezzen dienende om Uwew. aan te schrijven van op zondag den 13 eerstkomende dankzeggingen aan Gode op te zenden wegens de overwinningen die zijne Majesteit heeft verkreegen. Ik heb de Eer met agting te zijn Weleerwaarde Heer Uw weleerwaarde Dienaar Le Maire'.¹⁰

In oktober 1813 kwam Napoleon in de problemen. Hij had nog meer soldaten nodig en beval uit de lichting van 1815 280.000 mannen dienst te nemen en uit die van 1814 120.000. Bovendien moesten er nog mannen gevonden worden uit lichtingen van de voorgaande jaren. In november vorderde de keizer nog 100 paarden. Het einde van zijn triomfen kwam echter in zicht. Op 11 november werd in een circulaire gemeld dat vijandelijke troepen die bij de Weser gelegen waren, posities hadden ingenomen bij Zwolle, Deventer, Zutphen en Arnhem. De laatste circulaire dateerde van 12 november; hierin werd de maire van Wilnis - en ongetwijfeld ook alle andere maires van Nederland - verzocht om mannen die uit het Grande Armée in het departement waren teruggekomen, te laten arresteren en meteen naar de commissaris van politie te brengen. Blijkbaar waren deze soldaten gedeserteerd. Op 13 november trokken kozakken van het Russische leger de stad Utrecht

binnen, de Fransen vluchtten. Na nog enkele schermutselingen, waaronder een plundering en moordpartij door de Fransen in Woerden, was het einde van de Franse overheersing een feit.

¹ Johan van de Water's Groot Plakkaatboek, publicaties no. 176 t/m 179 (Utrecht 1856).

² R.E. de Bruin, *Van soeverein gewest naar administratieve eenheid*. Uit: De geschiedenis van Utrecht, deel III (Utrecht 1997) 85-109.

³ Johan van de Water's Groot Plakkaatboek, publicaties no. 184 t/m 186 (Utrecht 1856).

⁴ J. Joor, *De adelaar en het lam* (Amsterdam 2000) 346.

⁵ Rijks archief Noord Holland, departement Zuiderzee, inventarisnummer 548.

⁶ Ibidem, inventarisnummer 555 band I.

⁷ Ibidem, inventarisnummers 571 en 572.

⁸ Oud archief Waverveen, no. 577, circulaire 111.

¹⁰ Ibidem brief 12 juni 1813.

De vrijbank

door Ronald van der Schaft

Soms ziet men op de televisie nog wel eens beelden van lange rijen wachtende mensen voor een winkel ergens in een Oostblokland. Toch was dit nog niet zo lang geleden een heel bekend beeld in onze dorpen tijdens de zogenaamde vrijbank. Ook hier in de Ronde Venen kenden wij zo'n vrijbank, namelijk die van Han Kruijswijk en Ad van der Schaft. De vrijbank is het verkopen van vlees, voortgekomen uit noodslachting.

Tegenwoordig kent men twee soorten van slachten; de conventionele slachting (bestemd voor slagerijen en supermarkten) en de huisslachting. (vaak voor eigen consumptie) Beiden zijn bedoeld voor consumptie van vee, indien de dieren in hun normale staat worden aangebracht. Ziek of dood vee had vroeger ook nog een kans om voor consumptie te dienen door middel van een zogenaamde noodslachting. Noodslachting was nodig, als het vee niet meer bij leven gekeurd kon worden. Hierbij speelde tijd een cruciale rol; het dode vee moest namelijk à la minute opgehaald en geslacht worden. De oorzaak van ziekten en overlijden van het vee was in de meeste gevallen kopziekte door het eten van het "eerste gras" of door ophanging.

Het dode vee werd vóór 1964 geslacht door Dirk Kruijswijk, Han Kruijswijk, Janus en zijn zoon Ad van der Schaft. Dit gebeurde bij Bertus de Lange in Waverveen. Later werd het grove vlees naar Wilnis vervoerd, waar het in het winkeltje van de weduwe Nagtegaal uitgebeend en verdeeld werd. Vlak voor de verkoop zorgde mevrouw Nagtegaal voor heet water, zodat de winkel schoon gemaakt kon worden. Het winkeltje stond aan de Herenweg 76. Daar stonden toen drie huisjes. In 1963 werd het perceel door Ad van der Schaft gekocht van de heer

Walderveen, die de huisjes verwisselde voor zijn eigen woning.

De verkoop in het winkelpandje is doorgegaan tot rond 1946. Na de dood van Ad's vader is de winkel verplaatst naar de toen nieuw gebouwde noodslachtplaats van Han Kruijswijk, Oudhуйzerweg 65, waar ze ook het slachten zijn begonnen. Later werden Ad en Han bijgestaan door Johan en vooral Nina Kruijswijk. Na het uitbenen werd het vlees door een veearts, later door de keuringsdienst van Vee en Vlees gekeurd. Als het vlees afgekeurd werd, was alle gedane arbeid verspild en moest het vlees opgeruimd worden. De veehouders kregen dan geen vergoeding, maar hun onkosten werden ook niet doorberekend. Zodra het vlees goedgekeurd was, werd het voorzien van een stempel en verpakt in pakken van drie pond. Vaak vond men dit stempel weer terug op het vlees. Zodra het vlees klaar was voor de verkoop, werden de zogenaamde omroepers gewaarschuwd en het vlees, in de welbekende manden van Abraham van Vliet, naar het verkooppunt gebracht.

Als de verkoop in Wilnis plaats vond, dat was dinsdags en/of vrijdags, werd postbode Teep de Heus op de hoogte gesteld, in Vinkeveen was dat

Cornelis van Zwieten. De verkoop vond plaats dinsdags en/of vrijdags achter kledingzaak van Lutz. 's Woensdags was de verkoop in Breukelen. De omroepers zorgden er voor dat de inwoners op de hoogte werden gesteld van de vrijbank. De verkoop ging onder toezicht van de keurmeester; het kwam dus niet voor, dat er afgekeurd vlees verkocht werd. Bij geen activiteiten waren de keurmeesters dagelijks op Oudhijzerweg 65 te vinden. Ze waren namelijk verzot op de door Alie Kruijswijk's gezette koffie met hete melk. Dat er heel veel aanloop was, was erg duidelijk; elke keer weer verzamelden zich een flinke schare mensen, die dit vlees wilden kopen en zelden bleef er iets over.

Tegenwoordig lijkt het wel of een rij mensen een bron van ergernis is, maar voor de Vinkeveener of Wilnisser was het vaak een sociale gelegenheid om alles weer even bij te kletsen. Vlees van de noodslachting had zo zijn voordelen ten opzichte van dat van een slager.

Het was uit de eerste hand, het was goedgekeurd en bovenal was het een stuk goedkoper.

Er zit ook een keerzijde aan het geheel. Vee neemt geen vakantie en de dood loert 24 uur per dag, dus moet men wel constant paraat zijn, vergelijk het maar met doktersdiensten.

Het gevolg was dat er in die tijd haast geen vakantie genomen werd en dat men van menig feestje weggeroepen werd. Daarnaast waren de veehouders vaak ontevreden met de vergoeding die ze kregen. Deze vergoeding hing af van de verkoop.

De slachtplaats was een vaste stek van Dirk Kroon,

die daar geregeld op zijn fiets kwam met achterop een met kippen of konijnen gevulde jute zak om deze te "verwerken".

Een anekdote, die ik mezelf nog herinner is dat Dirk aan het begin van elk jaar een konijntje bij ons op de kleuterschool bracht waar het elke dag vertroeteld werd door de kinderen. Totdat het voor de kerstvakantie weer opgehaald werd, omdat het inmiddels vetgemeste konijntje "op vakantie ging".

Maar tijden veranderen en langzaam maar zeker was (en is het nog steeds) de bedoeling dat de landbouw en veeteelt en de verwerking daarvan moeten wijken voor andere bedrijfstakken. Al jaren lang wordt deze bedrijfstak het mes op de keel gezet door aanscherping van wetten en regels. Eind jaren '70 waren de wetten dusdanig aangescherpt, dat de inkomsten niet meer opwogen tegen de kosten van de verbouwingen waarna men besloten heeft de slachtplaats te sluiten en met de vrijbank te stoppen. Tegenwoordig is noodslachting in Nederland verboden. Als het vee dood verklaard wordt voor de keuring, mag het niet meer verwerkt en moet het opgeruimd worden. Ad en Han zijn beiden doorgestaan met hun veehandel en de slachtplaats is daarna nog sporadisch gebruikt als huisslachtplaats. Een kale slachtplaats, een takel, het vaste stoeltje van Dirk Kroon, een schuurzolder met lege vleesmanden en een uitbeenmes in mijn eigen lade vertellen nog het verhaal over een vergeten stukje Wilnise traditie.

Resultaten van de website

door J.M. Klijn

De nieuwe website van onze vereniging (www.histver-pl.nl) is alweer actief vanaf 7 december 2002. Tot aan mei 2003 telde de site circa 2500 bezoekers. Hiervan is 94% afkomstig uit Nederland, 2% uit de Verenigde Staten en de rest uit overige delen van de wereld. Dat de bezoekers overwegend uit Nederland komen is niet echt verwonderlijk, omdat de website op dit moment nog geheel Nederlandstalig is.

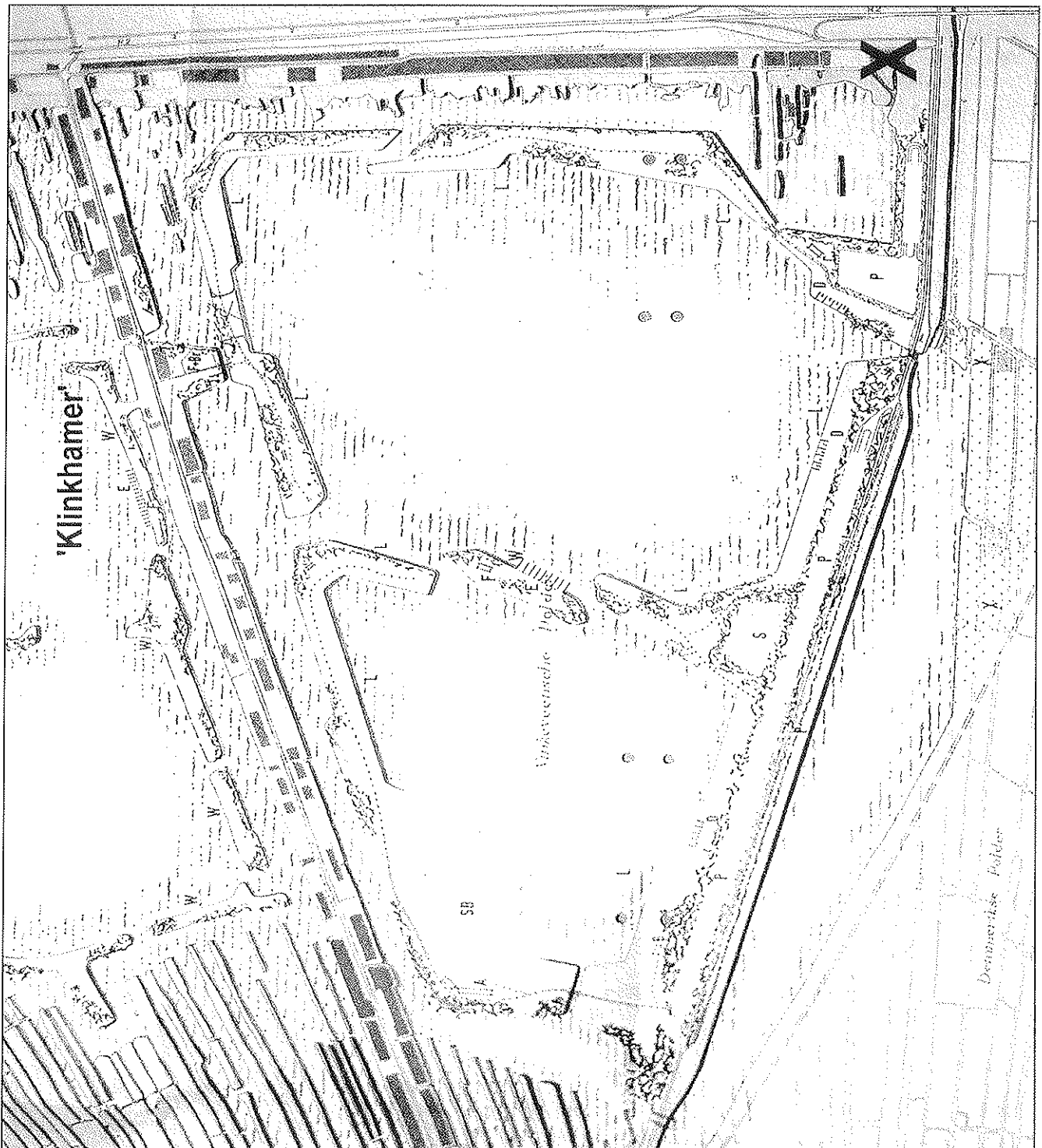
De ontvangen reacties zijn tot nu toe positief, zoals ook het gastenboek laat zien. Hieruit is echter moeilijk af te leiden naar welke specifieke onderwerpen de belangstelling uitgaat. Gelukkig bieden de statistieken hier ook enige uitkomst. Geconcludeerd kan worden dat het geboden genealogische bronmateriaal veruit populair is, met als absolute topper het doopregister van de statie Waveren. Maar ook de inmiddels aanwezige kadastrale gegevens (OAT's) worden veelvuldig geraadpleegd. Op de tweede plaats komt de zoekmachine voor de artikelen verschenen in de Proosdijkoerier. Dat daarbij ook behoefte bestaat aan de inhoudelijke informatie blijkt uit het regelmatig raadplegen van een voorbeeldartikel in PDF-formaat. Als goede derde kan de pagina met de korte ontstaansgeschiedenis van De Ronde Venen genoemd worden.

De verwijzingen naar de website komen voornamelijk tot stand door de algemene zoekmachines op internet, waarbij met name Google en Ilse populair zijn. Daarnaast komen veel verwijzingen tot stand via de site "Digitale Bronbewerkingen" (geneaknowhow.net) Als derde kan de link op de site van de Utrechtse archiefdiensten (www.utrechtsarchiefnet.nl) genoemd worden. Ook de gemeente De Ronde Venen (www.derondevenen.nl) heeft inmiddels een link naar de verenigingssite opgenomen. Ondanks de bemoedigende resultaten is het zaak te blijven werken aan het verbeteren en actueel houden van onze site. Hulp is hierbij nog steeds dringend gewenst. Dus denkt u hier een bijdrage aan te kunnen leveren, schroom niet en neem contact op via het e-mailadres van de vereniging info@histver-pl.nl.

Ter oriëntatie zijn twee gegevens aan de originele kaart toegevoegd. Het betreft de aanduiding 'Klinkhamer' ten noorden van de Baambrugse Zuwe en de aanduiding van een grote, vetgedrukte X rechtsonder in de kaart. Dat is ter hoogte van de plek waar de N 201 aansluiting geeft op de autosnelweg A 2, ter hoogte van Vinkeveen Residence.

De kaartlegenda is als volgt:

- D helling voor het te water laten van bootjes
- E steigers
- F + Br stallingsruimte voor fietsen en bromfietsen (bij de brug aan de Baambrugse Zuwe)
- L landrecreatie
- P parkeerplaatsen (m.n. langs de N 201)
- S speelterrein
- SB strandbad
- W watersport
- X te ontwikkelen recreatiegebied

Jaar van de boerderij

Oproep aan de bewoners van historische boerderijen

'Eigen werk' bewoners historische boerderijen tentoongesteld in het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem

Het Nederlands Openluchtmuseum maakt deze zomer samen met het weekblad de Boerderij een tentoonstelling met afbeeldingen van historische boerderijen. Het gaat daarbij om heel persoonlijke kunstwerken, die door bewoners van deze boerderijen zelf zijn gemaakt. Het museum wil graag in contact komen met (amateur) kunstenaars.

Het jaar 2003 is het Jaar van de Boerderij. In dit jaar wordt aandacht gevraagd voor boerderijen als onderdeel van het cultureel erfgoed in Nederland. Er zijn in ons land nog zo'n 90.000 historische boerderijen (gebouwd voor 1940).

Oprukkende steden, ingrijpende verbouwingen of zelfs afbraak bedreigen dit agrarisch erfgoed steeds vaker en dat is jammer. Ook al krijgen boerderijen steeds vaker een niet-agrarische bestemming, toch zijn ze heel belangrijk voor het beeld dat wij hebben van dit 'nieuwe' platteland.

In een groot deel van Nederland staan boerderijen die tot de hallehuisgroep worden gerekend. Het gaat om boerderijen waarbij het gebint een ruimte omsluit die beneden meestal als deel gebruikt werd en boven ruimte bood voor een hooizolder of graanopslag. In de zijbeuken was de stalruimte voor het vee en soms andere werkvertrekjes zoals een weefkamer. Maar regionaal zijn er vele varianten en specifieke streekgebonden bouwwijzen.

Mededelingen

Contributie 2003

Met ingang van het jaar 2003 is de contributie verhoogd van € 13,60 tot € 15,--. Een aantal leden van de vereniging hebben hun bank opdracht gegeven jaarlijks automatisch de contributie over te maken. Daarbij is evenwel in enkele gevallen geen rekening gehouden met de verhoging per 1 januari j.l. zodat een betrekkelijk klein bedrag van € 1,40 te weinig is ontvangen. Wij verzoeken daarom deze leden na te gaan of hun automatische overmaking is aangepast aan de verhoging en indien dit niet het geval is het te weinig getaalde alsnog te voldoen.

In de tentoonstelling "de Boerderij Verbeeld" laat het Nederlands Openluchtmuseum op alle mogelijke manieren zien hoe bewoners tegen hun eigen boerderij aankijken. Er zijn honderden, zo niet duizenden verbeeldingen, in elke denkbare vorm: maquette, schilderij, wandkleed, miniatuur. Veel mensen vinden het immers leuk om hun boerderij op een of andere manier vast te (laten) leggen. Iedereen die zijn of haar werk wil uitlenen voor deze tentoonstelling, kan meedoen. Enige voorwaarde is dat het moet gaan om een afbeelding van uw eigen bestaande, historische boerderij. U kunt uw werk aanmelden tot 31 mei aanstaande. Meer informatie en een aanmeldingsformulier kunt u aanvragen bij:

Nederlands Openluchtmuseum
Postbus 649, 6800 AP Arnhem
bezoekadres: Schelmseweg 89 Arnhem
www.openluchtmuseum.nl

Rebecca Luijten
Projectleider tentoonstelling De Boerderij verbeeld
telefoon 026-3576227 (projectleider)
fax 026-3576147
e-mail r.luijten@openluchtmuseum.nl

Omdat dit nummer van de Proosdijkoerier in juni wordt bezorgd hebben wij contact opgenomen met de organisatoren en gevraagd of het nog zin had de oproep na 31 mei nog te plaatsen. De tentoonstelling wordt half juni opgezet om begin juli te worden geopend. Bent u geïnteresseerd en heeft u materiaal neem dan vooraf contact op met Rebecca Luijten.

Onze nieuwe leden

Mevr. G. Scholing Mijdrecht
Dhr. Hans Verhaar Nieuwveen
Dhr. C.G. Rijnveld Mijdrecht
Dhr. W. van Dijk Vinkeveen
Mevr. A. Jansen – Stam Mijdrecht
Dhr. J.A. Bosman Ter Aar
Dhr. Th. W. Kraan Mijdrecht
Dhr. A. van Golen Vinkeveen
Dhr. P. van der Haar Doetichem
Dhr. L.M. Remmelenkamp Mijdrecht
Mevr. Olga van Deijk Amsterdam

maatschappelijke **betrokkenheid** vanzelfsprekend Rabobank

Kunst. Cultuur. Sport. Evenementen.

De Rabobank is er altijd bij. Midden in de samenleving. Want als coöperatieve vereniging weten wij wat samenwerken betekent. Samen werken aan gemeenschappelijke doelstellingen. Kortom: **Rabobank De Ronde Venen** is er ook voor u. Behalve financiële steun, stellen wij ook andere middelen beschikbaar. Het gaat bij ons niet alleen om bankieren. Daar waar nodig dragen wij ons steentje bij aan de leefbaarheid en duurzaamheid van de lokale gemeenschap. **Onze betrokkenheid tonen dus!**

Rabobank
De Ronde Venen
Bezoekadres:
Industrieweg 42, Mijdrecht
Postbus 23
3640 AA Mijdrecht

Rabobank
De Ronde Venen